Eiropas Komisija

#SOTEU

STĀVOKLIS SAVIENĪBĀ 2021. GADĀ

15. SEPTEMBRIS

URZULA FON DER LEIENA
Eiropas Komisijas priekšsēdētāja

ec.europa.eu/soteu2021

STĀVOKLIS SAVIENĪBĀ

SASNIEGTAIS

SATURS

1. VADOŠĀ LOMA PASAULES VESELĪBAS KRĪZES PĀRVARĒŠANĀ 5

2. VĒSTURISKAIS *NEXTGENERATIONEU* SOLĪJUMS 11

3. ZAĻĀKA, DIGITĀLĀKA UN SOCIĀLI TAISNĪGĀKA EIROPA 18

4. ĢEOPOLITIKA PASAULĒ PĒC PANDĒMIJAS 32

5. KOPĀ VEIDOJAM EIROPAS NĀKOTNI 38

EIROPAS SKATS NĀKOTNĒ

Eiropa, aizvadījusi 2020. gadu, kurš pandēmijas dēļ bija viens no grūtākajiem tās vēsturē, tagad ar jaunu paļāvību raugās nākotnē. 2020. gada rudenī pandēmijas trieciens bija vēl spēcīgāks nekā 2020. gada pavasarī. Eiropa atkal darbojās krīzes režīmā, pilnībā koncentrēdamās uz to, lai ierobežotu vīrusa izplatīšanos. Eiropas Savienība divkāršoja savus pūliņus. Tā organizēja vakcīnu iepirkšanu, palīdzēja izvērst to ražošanu, pastiprināja starptautisko sadarbību cīņā pret pandēmiju un, pateicoties *NextGenerationEU* līdzekļiem, izveda Eiropu no ekonomikas krīzes.

Tikmēr visa Eiropas Savienība gatavojās mūsu atveseļošanas plānam *NextGenerationEU*. Vētra vēl gluži nav pārlaista, bet līdz 2022. gada beigām visu dalībvalstu izlaidei vajadzētu sasniegt pirmskrīzes līmeni. Pa to laiku mēs esam noteikuši vērienīgus mērķus mūsu ekonomikas pārveidei, lai tā kļūtu zaļāka, digitālāka un taisnīgāka. Šie mērķi un investīcijas no *NextGenerationEU* palīdzēs pārveidot mūsu kontinentu uz nākamajiem gadu desmitiem. Eiropa no jauna ir pievērsusies nākotnei.

Pirmkārt, sevi apliecināja Komisijas stratēģija **iepirkt vakcīnas** kolektīvi, veidot plašu vakcīnu spektru un dažādot to piegādātājus. ES vakcinēšanas kampaņa ātri uzņēma apgriezienus, lai gan ražošanas sarežģījumu dēļ tā aizsākās lēnāk, nekā bija gaidīts. Aprīļa vidū ES iedzīvotāji bija saņēmuši 100 miljonus Covid-19 vakcīnu devu.

Līdz 2021. gada augusta beigām pilnībā vakcinēti bija 70 % ES pieaugušo iedzīvotāju – tādējādi mēs izpildījām solījumu sasniegt šo mērķi "līdz vasaras beigām". Līdz šim Komisija ar farmācijas uzņēmumiem ir pabeigusi sarunas par diviem papildu līgumiem, kas mums nodrošinās vēl vairāk Covid-19 vakcīnu – jauniešiem, starptautiskajiem partneriem, atkārtotajām balstvakcinācijas devām – un pasargās mūs no jauniem vīrusa variantiem. ES nolūks ir apsteigt inficēšanās līknes kāpumu. Tādējādi mēs ieliekam pamatus nākotnei pēc pandēmijas.

Līdz 2021. gada augusta beigām pilnībā vakcinēti bija

70 %

ES iedzīvotāju vecumā no 18 gadiem.

Otrkārt, Eiropas Komisija, kopā ar ES dalībvalstīm darbodamās kā vienota "Eiropas komanda", intensīvāk strādā, lai **apturētu pandēmiju citos kontinentos**. 2020. gada maijā Komisija divās kārtās organizēja līdzekļu piesaistīšanu, kas ļautu finansēt globālu rīcību koronavīrusa apkarošanai. Komisija bija viena no galvenajām *COVAX* dibinātājām un līdzekļu devējām – tas ir globāls mehānisms, ar kura palīdzību tiek iepirktas vakcīnas valstīm ar zemiem un vidējiem ienākumiem. Tādējādi vakcīnas tiek nodrošinātas arī visneaizsargātākajiem. Līdz šim, daļēji pateicoties ES finansējumam, mehānismā *COVAX* ir piegādāti vairāk nekā 200 miljoni devu 138 valstīm.

2021. gada maijā Komisijas priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas un Itālijas premjerministra Mario Dragi vadībā notika pirmais **Globālais veselības samits**, kurā pasaules valstu līderi parakstīja Romas deklarāciju par sagatavošanos turpmākajām pandēmijām un to novēršanu.

ES līdz 2050. gadam kļūs klimatneitrāla un līdz 2030. gadam samazinās CO2 emisijas par **55 %**.

Treškārt, ekonomikā ir sākuši ieplūst līdzekļi no ***NextGenerationEU*** – **vēsturē vēl nepieredzēta atveseļošanas plāna**. Tas bija iespējams tikai tāpēc, ka visa Eiropa apvienoja spēkus šā mērķa īstenošanai. 2020. gada beigās Eiropas Parlaments un Padome apstiprināja Komisijas priekšlikumu izveidot *NextGenerationEU*. Mēs visi bijām vienisprātis, ka *NextGenerationEU* būtu ne tikai jāizved Eiropa no krīzes, bet arī jāpārstrukturē Eiropas ekonomika, veidojot to ekoloģiskāku, digitālāku, noturīgāku un taisnīgāku.

Turpmākajos mēnešos Komisija sadarbojās ar dalībvalstīm, tām sagatavojot **nacionālos atveseļošanas un noturības plānus**, kuros bija uzskaitītas katrā dalībvalstī veicamās investīcijas un reformas. Vasarā tika apstiprināti 18 valstu atveseļošanas plāni. 2021. gada vasarā dalībvalstis sasniedza pirmie līdzekļi, ko Komisija bija aizņēmusies kapitāla tirgos.

Šī atveseļošanās no pandēmijas dod mūsu paaudzei vienreizēju iespēju veidot Eiropas nākotni. Lai gaidāmās investīcijas un reformas sniegtu vislielāko atdevi, ES ir izstrādājusi skaidru ievirzi un skaidrus mērķrādītājus, pēc kuriem mērīt sasniegto. Lai kaut ko izdarītu, tam jābūt izmērāmam. Komisija izstrādāja **trīs mērķrādītāju kopumus 2030. gadam**. 2021. gada jūnijā tika pieņemts **Eiropas Klimata akta** priekšlikums, kurā skaidri un gaiši noteikts, ka ES līdz 2050. gadam jākļūst klimatneitrālai un līdz 2030. gadam jāsamazina CO2 emisijas vismaz par 55 %. 2021. gada martā Komisija iepazīstināja ar savu **Eiropas digitālās desmitgades** redzējumu. Tajā noteikti konkrēti mērķrādītāji, kas jāsasniedz saistībā ar digitālo infrastruktūru, prasmēm un uzņēmumu un valsts dienestu digitalizāciju. Visbeidzot, 2021. gada maijā Portu sociālajā samitā ES valstu un valdību vadītāji apstiprināja Komisijas ierosināto **sociālo mērķu** kopumu, kas jāsasniedz līdz 2030. gadam. Šie trīs mērķrādītāju kopumi ir plāns, kā izveidot labāku Eiropu – Savienību, ar kuru mēs visi varam lepoties. Eiropas skats tagad ir pievērsts nākotnei.

Komisija vēl rūpīgāk nekā līdz šim ir novērojusi Eiropas Savienības iekšējās norises **demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību** jomā. Nepilna gada laikā Komisija ir sagatavojusi divus ziņojumus par tiesiskumu, kuros katrai no 27 dalībvalstīm ir veltīta sava nodaļa. Komisija kopš sava jaunā pilnvaru termiņa sākuma ir ierosinājusi ap 40 pārkāpuma lietām par tiesiskuma un citu Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā noteikto Savienības vērtību aizsardzību. Tiesiskums aizsargā cilvēkus no pasaules, kurā valdītu tikai spēks. Eiropas Komisija turpināja sadarboties ar valstu iestādēm, lai rastu risinājumus un ikdienā garantētu cilvēku tiesības un brīvības.

Šajā brošūrā ir aprakstīts, kas izdarīts un sasniegts gada laikā kopš 2020. gada runas par stāvokli Savienībā. Tā sākas ar Komisijas apņemšanos pielikt punktu Covid-19 krīzei gan veselības ziņā, gan pārstartējot ekonomiku, lai mūsu tautsaimniecība ar *NextGenerationEU* palīdzību kļūtu zaļāka, digitālāka un taisnīgāka. Pēc tam tajā aplūkots Komisijas darbs klimata pārmaiņu un digitalizācijas jomā, kā arī sociālajos jautājumos. Noslēguma nodaļās stāstīts par Komisijas veikumu pasaules arēnā un par konferenci par Eiropas nākotni.

1. VADOŠĀ LOMA PASAULES VESELĪBAS KRĪZES PĀRVARĒŠANĀ

VAKCINĀCIJA PANDĒMIJAS PĀRVARĒŠANAI

Komisija ar **ES vakcīnu stratēģijas** palīdzību ir nodrošinājusi līdz 4,6 miljardiem vakcīnu devu pret Covid-19. Tas ir vairāk nekā pietiekami, lai vakcinētu visus ES un vēl daudzu citu pasaules reģionu iedzīvotājus.

Komisija ir nodrošinājusi līdz **4,6 miljardiem vakcīnu devu** pret Covid-19.

Komisija dalībvalstu vārdā ir noslēgusi cerību pirkuma līgumus ar atsevišķiem vakcīnu ražotājiem. Izmantojot 2,7 miljardus eiro vērto **Ārkārtas palīdzības instrumentu**, Komisija finansēja daļu no sākotnējām izmaksām, kas rodas vakcīnu ražotājiem, bet pretī ieguva tiesības noteiktā laikposmā par zināmu cenu iegādāties noteiktu skaitu vakcīnas devu. Tādējādi Komisija ir pielikusi roku drošu un iedarbīgu vakcīnu izstrādei rekordīsā laikā un palīdzējusi paātrināt to ražošanu.

Šobrīd izmantošanai Eiropas Savienībā ir apstiprinātas **četras vakcīnas pret Covid-19,** par kurām Eiropas Zāļu aģentūra sniedza pozitīvus zinātniskus atzinumus pēc tam, kad tām tika veikti vairāki no visstingrākajiem klīniskajiem izmēģinājumiem, kādi vien pasaulē pastāv.

639,0 miljoni
devu piegādātas ES

522,4 miljoni
devu vakcinētas ES iedzīvotājiem

70 %
pieaugušo ES iedzīvotāju ir pilnībā vakcinēti

Informācija atjaunināta 2021. gada 25. augustā.
Avots: vakcīnu ražotāju un ECDC dati.

Komisija raudzījās, lai visām ES dalībvalstīm tiktu nodrošināta vienlīdzīga un taisnīga piekļuve vakcīnām. Pirmie iedzīvotāji tika vakcinēti pret Covid-19 **ES vakcinācijas dienās** 2020. gada decembrī, kad vēl nebija pagājuši 10 mēneši, kopš Pasaules Veselības organizācija paziņoja par pandēmijas sākumu.

Pirmajos mēnešos vakcinācijas kampaņa ritēja lēnāk, nekā cerēts, jo ražošanā bija sarežģījumi un viens uzņēmums nepiegādāja vakcīnas atbilstoši līgumam. Taču, vakcīnu piegādēm strauji palielinoties, ES vasarā jau bija sasniegusi savus vakcinācijas mērķus. Šie notikumi skaidri apliecināja, ka Komisijas izšķiršanās par plašu vakcīnu piegādātāju spektru bija pareizs lēmums. Turklāt Komisija sadarbojās ar ražotājiem, lai tie spētu **palielināt ražošanas jaudu** Eiropā.

Parādoties jauniem koronavīrusa variantiem, Komisija mobilizēja finansējumu steidzamiem pētījumiem un turpināja slēgt cerību pirkuma līgumus par **atkārtotajām balstvakcinācijas devām** un **vakcīnu pielāgošanu** jauniem vīrusa variantiem.

PLAŠĀKA MĒROGA REAKCIJA UZ VESELĪBAS KRĪZI

Eiropas Komisija ir divkāršojusi pūliņus mazināt krīzes sociālekonomisko ietekmi un kopš pandēmijas sākuma ir pieņēmusi 2179 tiesību aktus.

ES rīcība ir nodrošinājusi to, ka mums ir pieejamas drošas un iedarbīgas vakcīnas. Komisija sadarbojās ar dalībvalstīm, lai izvērstu to testēšanas un kontaktu izsekošanas spējas un stratēģijas un lai garantētu preču stabilu plūsmu, darbvietu saglabāšanu un kvalitatīvu informāciju par situāciju veselības jomā, tās atspoguļošanai izmantojot vairāk nekā 30 Eiropas valstīm kopēju krāsu kodu.

Ievērojot Eiropas solidaritātes principus, no **Ārkārtas atbalsta instrumenta** tika atvēlēti gandrīz 100 miljoni eiro individuālo aizsardzības līdzekļu un zāļu iegādei. No tā tika sarūpēti arī 100 miljoni eiro, lai uzreiz iepirktu vairāk nekā 20 miljonus ātro antigēna testu komplektu, kas izmantojami papildus valstu testēšanas stratēģijām.

2021. gada martā Komisija ierosināja no **Eiropas Solidaritātes fonda** darīt pieejamus 530 miljonus eiro to ārkārtas pasākumu atbalstam, ko 17 dalībvalstis un trīs pievienošanās procesā esošās valstis bija pieņēmušas veselības aizsardzības jomā. Veselības aprūpei tika piešķirti vairāk nekā 7,6 miljardi eiro, izmantojot kohēzijas politikas **Investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu**.

Vienlaikus Komisija piešķīra 2,5 miljonus eiro mācībām, kurās dažādu jomu veselības aprūpes speciālistus sagatavo darbam, lai viņi varētu palīdzēt intensīvās aprūpes nodaļās. Šī mācību programma ir īstenota visā ES, tajā piedalījās 700 slimnīcas un 17 000 ārstu un medicīnas māsu.

Veselības aprūpei no citām jomām tika pārdalīti vairāk nekā **7,6 miljardi eiro**, izmantojot kohēzijas politikas Investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu.

Komisija izstrādāja **visaptverošu testēšanas stratēģiju** galvenos elementus, kuri būtu jāņem vērā valsts, reģionu vai vietējā mēroga testēšanas pieejā un starp kuriem ir tvērums, prioritārās grupas, testēšanas kapacitāte un resursi, kā arī norādes par to, kad piemēroti būtu antigēna testi.

Komisija aicināja dalībvalstis palielināt genoma sekvencēšanu un novērot vīrusa variantus, to darot vismaz 5 % (vēlams – 10 %) no visiem pozitīvajiem testa rezultātiem, un šīs iniciatīvas atbalstam ar Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra starpniecību nodrošināja 110 miljonus eiro.

Turklāt steidzamiem vīrusu variantu pētījumiem tika sarūpēti 123 miljoni eiro no ES pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis Eiropa". Ārkārtas situācijām paredzētie Eiropas stratēģiskie medicīniskā aprīkojuma krājumi ***rescEU*** koronavīrusa pandēmijas laikā kļuva par reālu solidaritātes izpausmi un palīdzēja izglābt daudzu cilvēku dzīvību. Kopš *rescEU* izveides 2020. gadā ES no šā mehānisma krājumiem ir nosūtījusi vairāk nekā 6,6 miljonus kritiski svarīgu medicīnas preču gan ES dalībvalstīm (Čehijai, Francijai un Horvātijai), gan programmā iesaistītajām valstīm (Melnkalnei, Ziemeļmaķedonijai un Serbijai). ES ir arī mobilizējusi sešas neatliekamās medicīniskās palīdzības vienības (pa vienai vienībai no Beļģijas, Dānijas un Rumānijas devās uz Slovākiju, viena no Vācijas uz Papua–Jaungvineju, cita – uz Gvineju, kā arī viena vienība no Rumānijas uz Tunisiju).

Lai nākotnē labāk risinātu līdzīgas problēmas, tika pārskatīti ES civilās aizsardzības tiesību akti, izmaiņām stājoties spēkā 2021. gada maijā. Tie ES nodrošina papildu kapacitāti, kas ļauj reaģēt uz jauniem riskiem Eiropā un pasaulē, un vienlaikus papildina *rescEU* rezervi.

DROŠA CEĻOJUMU ATSĀKŠANĀS EIROPĀ

Eiropas Komisija palīdzēja dalībvalstīm atsākt drošu un brīvu pārvietošanos pāri robežām, ņemot vērā epidemioloģisko stāvokli. Tā ieviesa **vienotu krāsu kodu,** kas ļauj veiksmīgāk piemērot pasākumus un nodrošina skaidrāku informāciju ceļotājiem. Komisija arī noteica kopējus kritērijus attiecībā uz augsta riska zonām un izveidoja apturēšanas sistēmu, kas ļauj ierobežot ieceļošanu no ārpussavienības valstīm, kurās parādījušies jauni uzmanību prasoši vai bažas raisoši vīrusa varianti.

Kad vakcinācijas temps kļuva straujāks un uzlabojās situācija veselības jomā, Komisija nāca klajā ar plānu, kā pakāpeniski organizēt robežu drošu atvēršanu.

ES digitālais Covid sertifikāts ir atvērtas un drošas Eiropas simbols. Tas ceļotājiem dod pārliecību par to, ka ceļot Eiropas Savienībā ir droši. Iestādēm un aviosabiedrībām tas ļauj ērtāk kontrolēt nepieciešamos dokumentus. Skaitļi liecina, ka lidojumu aktivitāte ir atjaunojusies līdz vairāk nekā 70 % no pirmskrīzes līmeņa. Digitālie vai uz papīra izdrukātie sertifikāts ir bezmaksas, un tos var izmantot vakcinācijas, testa rezultāta vai pārslimošanas apliecināšanai. Katrs ES digitālais Covid sertifikāts ir aizsargāts pret viltošanu – tas satur kvadrātkodu ar digitālo parakstu. Lai sertifikātus varētu uzticami pārbaudīt ārpus savas valsts robežām, Komisija izstrādāja drošu digitālo infrastruktūru, kurā ir savienotas dažādo valstu sistēmas. Tā sāka darboties 1. jūnijā. Līdz augusta beigām bija izveidoti aptuveni 400 miljoni sertifikātu. Ar šo sertifikātu ES arī izveido globālu standartu un apliecina līderību tehnoloģiju jomā: līdz augusta beigām sistēmai bija pievienotas deviņas ārpussavienības valstis – Islande, Lihtenšteina, Ziemeļmaķedonija, Norvēģija, Sanmarīno, Šveice, Turcija, Ukraina un Vatikāna Pilsētvalsts –, turklāt sarunas notiek ar vēl aptuveni 20 valstīm.

Ar ES digitālo Covid sertifikātu ES iedzīvotājiem ir vienkāršāk **droši ceļot** visā Eiropā.

ES pakāpeniski atver savas robežas ceļotājiem no citām pasaules valstīm, ja tas ir droši. 2021. gada maijā ES dalībvalstis vienojās atsākt ielaist savā teritorijā vakcinētus ceļotājus no ārpussavienības valstīm.

Platformā ***Re-open EU*** turpinājās informācijas apkopošana par 31 valsts noteiktajiem pasākumiem un veselības situāciju tajās, tādējādi palīdzot cilvēkiem orientēties nemierīgajos pandēmijas ūdeņos. Šī platforma, kas sākumā bija iecerēta kā vienkārša tīmekļa vietne, nu ir pieejama kā lietotne, kurā iekļauta arī ceļojuma plānošanas funkcija.

GATAVOŠANĀS NĀKOTNEI: IELIKTI PAMATI VESELĪGĀKAI EIROPAI

Lai pārvarētu pandēmiju un uzlabotu Eiropas iedzīvotāju veselību, ar vakcīnām vien nepietiks: ir vajadzīga droša un iedarbīga ārstēšana.

Eiropas **Covid-19 terapeitisko līdzekļu stratēģija**, ar ko Komisija nāca klajā 2021. gada maijā, sekmēs zāļu izstrādi un pieejamību, arī tiem pacientiem, kuri atgūstas no Covid-19. Komisija ir apzinājusi piecus daudzsološus Covid-19 terapeitiskos līdzekļus un plāno līdz 2021. gada rudenim papildināt to arsenālu līdz 10.

Covid-19 pandēmijas laikā uzmanības centrā strauji izvirzījās sabiedrības veselība. Komisija ir sagatavojusi pamatus, uz kuriem balstīsies **Eiropas veselības savienība**, kurā 27 dalībvalstis sadarbosies, lai atklātu ārkārtas situācijas veselības jomā, sagatavosies tām un nodrošinās vienotu reakciju. Eiropas veselības savienība sarūpēs Eiropas Savienībai līdzekļus, kas ļaus labāk paredzēt nākotnes pandēmijas un reaģēt uz tām, uzlabot veselības aizsardzības sistēmu noturību un stiprināt profilaksi, ārstēšanu un pēcaprūpi tādu slimību kā vēzis gadījumā.

Eiropas veselības savienības pirmais pīlārs ir sagatavotība krīzei un reaģēšana uz to. Komisija ir ierosinājusi piešķirt lielāku budžetu Eiropas Slimību profilakses un kontroles centram un Eiropas Zāļu aģentūrai. Tādējādi šīs iestādes spēs labāk atbalstīt dalībvalstis, nodrošinot stingrāku uzraudzību, zinātnisko analīzi un norādījumus krīzes laikā un vēl pirms tās iestāšanās.

Komisija arī nodarbojas ar **ES Veselības ārkārtas situāciju gatavības un reaģēšanas iestādes** (*HERA*) izveidošanu. Labākais paņēmiens, kā pieveikt jebkuru turpmāko pandēmiju, ir novērst sērgu vēl pirms tās sākuma, un tieši tāds būs *HERA* uzdevums. *HERA* būs pastāvīga struktūra, kas nodarbojas ar risku modelēšanu, veselības situācijas uzraudzību pasaulē, pievēršas elastīgu ražošanas jaudu nodrošināšanai, vakcīnu izstrādei un medicīniskiem pētījumiem.

Īstermiņa perspektīvā Eiropas Komisija jau īsteno jaunu bioaizsardzības sagatavotības plānu, ko sauc par ***HERA* inkubatoru**. Tajā zinātnieki, biotehnoloģiju uzņēmumi, ražotāji, regulatoriestādes un citas valsts sektora iestādes spēs ātri atklāt jaunus variantus un noteikt to raksturiezīmes, lai vajadzības gadījumā pielāgotu vakcīnas un izvērstu esošo ražošanas jaudu. Īpaša ekspertu grupa vīrusa variantu jautājumos novērtē variantu radīto jauno apdraudējumu un iesaka, kā rīkoties, lai apsteigtu saslimstības pieaugumu. Viens no HERA inkubatora veikumiem ir ***Vaccelerate*** – pirmais ES mēroga tīkls Covid-19 vakcīnu izmēģinājumiem. Tajā ātrāk noritēs vakcīnu izmēģinājumi un tiks apvienotas visas vakcīnu izstrādē iesaistītās puses, radot platformu klīnisko izmēģinājumu plānošanai un veikšanai.

Otrais pīlārs, uz kura balstās Eiropas veselības savienība, ir **Eiropas Vēža uzveikšanas plāns**, kas tika publiskots 2021. gada februārī. Šis plāns, kurā jau pašā sākumposmā lietā tiek liktas jaunas tehnoloģijas, pētniecība un inovācija, iemieso jauno ES pieeju vēža profilaksei, ārstēšanai un vēža slimnieku aprūpei. Attiecīgajām investīcijām tiks atvēlēti 4 miljardi eiro.

Trešais pīlārs ir **Eiropas Zāļu stratēģija**, kuru Komisija pieņēma 2020. gada 25. novembrī un kura pacientiem nodrošinās inovatīvas zāles par pieņemamu cenu un veicinās ES farmācijas nozares konkurētspēju, inovētspēju un ilgtspēju. Šī stratēģija arī sekmēs Eiropas stratēģisko autonomiju, risinot zāļu trūkuma problēmas un pandēmijas laikā atklātās nepilnības piegādes ķēdē.

Arī jaunā, vērienīgā programma "**ES – veselībai**" tika izstrādāta, ES reaģējot uz slimnīcu un medicīniskās aprūpes dienestu aicinājumu palīgā. Tomēr "ES – veselībai" ir ne tikai risinājums veselības krīzes gadījumā. Tā nodrošinās valstu veselības aprūpes sistēmām investīcijas 5,3 miljardu eiro vērtībā, ar kurām šīs sistēmas kļūs stiprākas un noturīgākas. 2021. gadā tiks izlietoti līdz 311 miljoniem eiro.

Uzlabot un veicināt ES iedzīvotāju veselību

Aizsargāt ES iedzīvotājus no nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem

Uzlabot zāles, medicīnas ierīces un krīzes situācijai būtiskus izstrādājumus

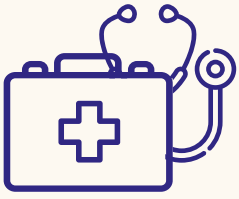

Nostiprināt veselības sistēmas

Jaunā, vērienīgā programma **"ES – veselībai"** tika izstrādāta, ES reaģējot uz slimnīcu un medicīniskās aprūpes dienestu aicinājumu palīgā.

Ar ES palīdzību izdevās panākt vairākas apņemšanās, izveidojot iniciatīvu ***ACT-Accelerator*** un tās vakcīnu mehānismu ***COVAX***.

ES GLOBĀLĀS SOLIDARITĀTES VADĪBĀ: PALĪDZĒT PASAULEI PĀRVARĒT PANDĒMIJU

Eiropa nebūs pasargāta, kamēr drošības nebūs arī citur pasaulē. Lai iegrožotu pandēmiju un novērstu jaunu vīrusa variantu parādīšanos, ir nepieciešama globāla vakcinācijas kampaņa. Lai nodrošinātu vakcīnu pieejamību visai pasaulei, ar ES palīdzību izdevās panākt vairākas apņemšanās un izveidot **Covid-19 apkarošanas rīku pieejamības paātrināšanas iniciatīvu (*ACT-A*)** un tās vakcīnu mehānismu ***COVAX*.** Mehānisms *COVAX*, kurā šobrīd piedalās 191 valsts, ir galvenā struktūra vakcīnu izdalei citām pasaules valstīm.

ACT-A palīdzēja atrast terapiju pret Covid-19, kura palīdz glābt cilvēku dzīvības. Iniciatīva *ACT-A* ir panākusi, ka valstīs ar zemu ienākumu līmeni šobrīd var nopirkt Covid-19 testus par mazāk nekā 2,50 ASV dolāriem. Paredzēts, ka mehānismā *COVAX* 92 valstīm ar zemiem un vidējiem ienākumiem līdz gada beigām tiks piegādāti 1,8 miljardi vakcīnas devu – par pieņemamu cenu vai pat par velti. Tas būs iespējams, pateicoties "**Eiropas komandas**" (t. i., ES un tās dalībvalstu, kā arī Eiropas finanšu institūciju) būtiskajam ieguldījumam. "Eiropas komanda" ir viena no galvenajām *COVAX* līdzekļu devējām – līdz šim tā ir nodrošinājusi gandrīz 3 miljardus eiro dotāciju un bankas garantiju veidā.

Papildus milzīgajam darbam, kas tiek veikts mehānismā *COVAX*, Eiropas Komisija izveidoja **ES vakcīnu izdales mehānismu**, kurā ES dalībvalstis

Globālais veselības samits Romā bija sākums jaunai un drosmīgai nodaļai pasaules veselības aizsardzības politikā.

bez liekiem sarežģījumiem var ziedot vakcīnas trešajām valstīm. **Savienības civilās aizsardzības mehānisms** nodrošina operatīvo atbalstu – kopš pandēmijas sākuma ir ziedoti vairāk nekā 5 miljoni vakcīnu devu un vairāk nekā 180 miljoni medicīniskā aprīkojuma vienību, sākot ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (maskām, aizsargbrillēm, apģērbiem) un beidzot ar medicīnas precēm (roku dezinfekcijas līdzekļiem, cimdiem, priekšautiem, aizsargtērpiem, adatām un šļircēm), Covid-19 testiem, skābekļa koncentratoriem un plaušu ventilatoriem, ko izmanto Covid-19 pacientu ārstēšanai.

ES ir vadošā vakcīnu eksportētāja pasaulē un šajā ziņā nodrošina pārredzamību un pārskatatbildību. Komisija izveidoja **Vakcīnu eksporta atļauju mehānismu**, kas uzņēmumiem uzliek pienākumu paziņot dalībvalsts iestādēm, ja tie plāno eksportēt Eiropas Savienībā ražotas vakcīnas. Mehānismā tika dotas atļaujas eksportēt pavisam 700 miljonus Covid-19 vakcīnas devu uz 49 dažādiem galamērķiem – papildus eksportam uz valstīm ar zemiem un vidējiem ienākumiem, kuras bija *COVAX* sarakstā. Eiropas Savienību, kura ir eksportējusi apmēram tikpat daudz vakcīnu, cik ir saņēmuši tās iedzīvotāji, pārnestā nozīmē var uzskatīt par tādu kā pasaules aptieku.

2020. gada runā par stāvokli Savienībā Komisijas priekšsēdētāja fon der Leiena paziņoja, ka Eiropas Komisija kopā ar Itāliju rīkos pirmo **Globālo veselības samitu**. Šis pasākums, kas notika Romā 2021. gada 21. maijā, bija sākums jaunai un drosmīgai nodaļai pasaules veselības aizsardzības politikā. Tajā pulcējās visas pasaules līderi, kas bija apņēmušies sadarboties sabiedrības veselības vārdā. Samitā tika pieņemta **Romas deklarācija**, kurā bija noteikti kopēji principi, kā pārvarēt Covid-19 pandēmiju, sagatavoties nākotnē iespējamajām pandēmijām un novērst tās. Starp šiem principiem ir atteikšanās no eksporta aizliegumiem, globālo piegādes ķēžu atvērtība un darbs, lai it visur izvērstu vakcīnu ražošanas kapacitāti, it īpaši jaunattīstības valstīs. Samits apliecināja ES spēju panākt vienprātību un tās līderību, veidojot sabiedrības veselības drošības arhitektūru visā pasaulē.

Globālajā veselības samitā priekšsēdētāja fon der Leiena arī nāca klajā ar Eiropas iniciatīvu par vakcīnu, zāļu un medicīnas tehnoloģiju ražošanu un pieejamību **Āfrikā**. Tai tiks piešķirts 1 miljards eiro no ES budžeta un attīstības finansēšanas iestādēm Eiropā, piemēram, no Eiropas Investīciju bankas. Šī iniciatīva radīs vakcīnu vietējai ražošanai Āfrikā labvēlīgu vidi un likvidēs šķēršļus, kas to kavē gan piedāvājuma, gan pieprasījuma ziņā, un līdztekus citiem mērķiem atbalstīs 2020. gada marta Āfrikas stratēģijas īstenošanu. Nākotnē šajā Eiropas iniciatīvā varētu iesaistīties arī citi pasaules reģioni.

"Eiropas komanda" jau ir mobilizējusi 46 miljardus eiro vairāk nekā 130 partnervalstu atbalstam visā pasaulē, lai risinātu humanitārās vajadzības, uzlabotu veselības, ūdens un sanitārās sistēmas un mazinātu pandēmijas izraisīto sociālekonomisko ietekmi.

"Eiropas komanda" jau ir mobilizējusi atbalstu vairāk nekā **130 valstīm** visā pasaulē.

2. VĒSTURISKAIS *NEXTGENERATIONEU* SOLĪJUMS

Gaidāms, ka ES ekonomika 2021. gadā pieaugs par **4,8 %**, bet 2022. gadā – par **4,5 %**.

Eiropas ekonomika ir sasparojusies, ieminot taku uz **ES atveseļošanu** un zaļo un digitālo pārkārtošanos. ES ieviestie ārkārtas pasākumi ir atmaksājušies. **2021. gada vasaras ekonomiskajā prognozē** plānots, ka ES ekonomika 2021. gadā pieaugs par 4,8 %, bet 2022. gadā – par 4,5 %. Lai gan atveseļošanās temps ne visur ES ir vienāds, ir paredzams, ka visu dalībvalstu ekonomika līdz 2022. gada beigām būs atgriezusies vismaz pirmskrīzes līmenī.

Tas ir panākts, pateicoties pandēmijas sākumā pieņemtajiem politiskajiem lēmumiem. Šos rezultātus ietekmēja **straujā vakcinācijas izvēršana** un bezprecedenta **ekonomikas stimulēšanas pasākumi**, kurus ieviesa ES un valstu līmenī. Komisija nevilcinādamās rīkojās, lai mazinātu pandēmijas ietekmi uz ekonomiku. Tā apstiprināja dalībvalstu iespaidīgos pasākumus un izstrādāja ārkārtas situācijai paredzētus risinājumus tautsaimniecības jomā, piemēram, ES iniciatīvu saīsināta darba laika finansēšanai (*SURE*), kas ir pirmā šāda veida iniciatīva.

Tikmēr ir sācies darbs ekonomikas ilgtermiņa atveseļošanai. Komisija jau 2020. gada pavasarī iepazīstināja ar 2 triljonu eiro vērtās atveseļošanas pakas plāniem, un Eiropas Parlaments un Padome tās priekšlikumu apstiprināja 2020. gada decembrī. Pēc tam dalībvalstīm bija jāizstrādā savi **atveseļošanas un noturības plāni**, kurus Komisija apstiprināja 2021. gada vasarā. Visa Eiropas Savienība ir apkopojusi spēkus, lai īstenotu atveseļošanas plānu, kas Eiropā ir lielākais kopš Māršala plāna laikiem. Mēs šobrīd pieredzam veidojamies vēsturi, jo ar *NextGenerationEU* pārveidosim mūsu kontinentu uz nākamajiem gadu desmitiem.

ĀRKĀRTAS EKONOMISKIE PASĀKUMI IELIEK PAMATUS ILGTSPĒJĪGAI ATLABŠANAI

ES darīja visu, kas bija tās spēkos, lai mazinātu globālās veselības krīzes ietekmi uz tautsaimniecību. Visu 2021. gadu joprojām tiek piemērota **Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula, kura tika iedarbināta pirmo reizi**. Tā dalībvalstīm ļauj ķerties pie enerģiskiem ekonomikas atbalsta pasākumiem. Šī klauzula turpinās darboties arī 2022. gadā. Pašreizējie ES līdzekļi tika pārvirzīti, un visām dalībvalstīm un reģioniem tika darīti pieejami jauni līdzekļi.

Komisija arī, lieki nekavēdamās, pieņēma pagaidu regulējumu, kas dalībvalstīm ļauj izmantot **ES valsts atbalsta noteikumos** iestrādātās elastīguma iespējas, lai krīzes laikā nodrošinātu nepieciešamo atbalstu ekonomikai, vienlaikus saglabājot līdzvērtīgus konkurences nosacījumus. Pavisam Komisija kopš 2020. gada marta ir pieņēmusi vairāk nekā 629 lēmumus, ar kuriem visā ES ir apstiprināti ar Covid-19 saistīti atbalsta pasākumi vairāk nekā 3,08 triljonu eiro vērtībā.

2020. gadā vien SURE Eiropas Savienībā palīdzēja nezaudēt darbu no **25 līdz 30 miljoniem** cilvēku.

2020. gada 21. oktobrī Eiropas Komisija izlaida pirmās sociālās obligācijas, lai finansētu pagaidu **atbalstu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas palīdzības** (*SURE*) shēmā. Šādi iegūtos līdzekļus Komisija aizdevumu veidā nodeva dalībvalstu rīcībā. Pašlaik 19 dalībvalstīm no *SURE* ir sarūpēti 90 miljardi eiro, no kuriem tiek atbalstītas valstu saīsināta darba laika shēmas. 2020. gadā vien *SURE* Eiropas Savienībā palīdzēja nezaudēt darbu no 25 līdz 30 miljoniem cilvēku.

Atbalstu no *SURE* izmantoja 1,5 līdz 2,5 miljoni uzņēmumu, kas tādējādi varēja paturēt savus darbiniekus.

Dalībvalstis, izmantodamas *SURE*, uz procentu maksājumu rēķina ietaupīja aptuveni 5,8 miljardus eiro, ja salīdzina ar iespēju, ka tās pašas būtu emitējušas valsts parāda vērtspapīrus.

No pirmajiem četriem obligāciju laidieniem, kuriem parakstīšanās limits bija pārsniegts vairāk nekā 10 reizes, Komisija ieguva 53,5 miljardus eiro.

SURE: 94,3 miljardi €

8,2 miljardi € Beļģija	**21,3 miljardi €** Spānija	**957 miljoni €** Lietuva	**5,9 miljardi €** Portugāle
511 miljoni € Bulgārija	**1 miljards €** Horvātija	**504 miljoni €** Ungārija	**4,1 miljards €** Rumānija
2 miljardi € Čehija	**27,4 miljardi €** Itālija	**420 miljoni €** Malta	**1,1 miljards €** Slovēnija
2,5 miljardi € Īrija	**603 miljoni €** Kipra	**11,2 miljardi €** Polija	**630 miljoni €** Slovākija
5,3 miljardi € Grieķija	**305 miljoni €** Latvija	**230 miljoni €** Igaunija	

Summas ir noapaļotas.

Kohēzijas politikas finansējumam vēl aizvien bija ļoti nozīmīga loma, jo tas palīdzēja dalībvalstīm segt ārkārtas vajadzības veselības aprūpē, uzņēmējdarbībā un nodarbinātībā, izmantojot **Investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu**.

7,6 miljardi €

⇢ lai **palīdzētu slimnīcām** sagādāt medicīniskās ierīces, individuālos aizsardzības līdzekļus, plaušu ventilatorus un testēšanas komplektus.

11,2 miljardi €

⇢ lai **atbalstītu uzņēmumus** visās ekonomikas nozarēs, arī vissmagāk skartajās – kultūras, tūrisma un sabiedriskās ēdināšanas jomā.

4,1 miljards €

⇢ lai **tiešā veidā palīdzētu cilvēkiem**, t. sk. darba ņēmējiem, īstenojot un atbalstot nodarbinātības saglabāšanas shēmas.

Turpinājās ārkārtas pasākumi saskaņā ar kohēzijas politikas Investīciju iniciatīvām reaģēšanai uz koronavīrusu, un šo pasākumu tvērums tika paplašināts, tos piesaistot jaunam, no *NextGenerationEU* finansētam instrumentam – Atveseļošanas palīdzībai kohēzijai un Eiropas teritorijām (*REACT-EU*). Šis instruments piedāvā ārkārtas atbalstu veselības nozarei, uzņēmumiem un darba ņēmējiem un veicina digitālās un zaļās investīcijas, kas sekmē ekonomikas atveseļošanos.

IZKĻŪT NO PANDĒMIJAS STIPRĀKIEM

2020. gada beigās ES panāca vēsturisku vienošanos par visu laiku lielāko ES budžeta paketi – 2,018 triljoniem eiro (faktiskajās cenās). To veido 2021.–2027. gada **ES ilgtermiņa budžets** 1,211 triljonu eiro vērtībā, ko papildina 806,9 miljardi eiro (faktiskajās cenās) no ***NextGenerationEU*** – pagaidu instrumenta, kas paredzēts ekonomikas atveseļošanai.

***NextGenerationEU* ir ne tikai atveseļošanas plāns.** Tā ir veselai paaudzei tikai vienreiz dota iespēja pārveidot mūsu ekonomiku un radīt iespējas un darbvietas nākotnei sagatavotā Eiropā. Plāna centrālais elements ir **Atveseļošanas un noturības mehānisms**, kuram atvēlētie 723,8 miljardi eiro (faktiskajās cenās) tiks piešķirti ES dalībvalstīm dotāciju un aizdevumu veidā tajās paredzēto reformu un investīciju atbalstam.

Lai varētu saņemt atbalstu no šā mehānisma, 25 dalībvalstis jau ir Eiropas Komisijai iesniegušas savus **atveseļošanas un noturības plānus**. Tajos ir apkopotas reformas un publisko investīciju projekti, kas palīdzēs īstenot Eiropas zaļo un digitālo pārkārtošanos un ļaus mūsu kontinentam labāk sagatavoties nākotnei un kļūt taisnīgākam. Ņemot vērā to, cik lielā mērogā tiks īstenotas šīs visnotaļ kvalitatīvās investīcijas un cik liela nozīme ir ierosināto reformu īstenošanai, Komisija no tehniskās palīdzības instrumenta piedāvāja dalībvalstīm īpašu palīdzību atveseļošanas un noturības plānu sagatavošanai.

Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma
149,5 miljardi € (+ 11,5 miljardi € no *NGEU*)

Kohēzija, noturība un vērtības
426,7 miljardi € (+ 776,5 miljardi € no *NGEU*)

Dabas resursi un vide
401 miljards € (+ 18,9 miljardi € no *NGEU*)

Migrācija un robežu pārvaldība
25,7 miljardi €

Drošība un aizsardzība
14,9 miljardi €

Kaimiņattiecības un pasaule
110,6 miljardi €

Eiropas publiskā pārvalde
82,5 miljardi €

Kopā: 2,018 triljoni € (faktiskajās cenās)

NextGenerationEU
806,9 miljardi €

Ilgtermiņa budžets
1210,9 miljardi €

Vairākas šo izdevumu kategoriju programmas saņem papildu piešķīrumus saskaņā ar Regulas (ES, Euratom) 2020/2093 ("DFS regula" jeb DFSR) 5. pantu (t. i., "Apvārsnis Eiropa", "InvestEU", "ES – veselībai", "Erasmus+", "Radošā Eiropa", Tiesiskuma programma, Pilsoņu, vienlīdzības, tiesību un vērtību programma un Integrētās robežu pārvaldības fonds), no Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 ("Finanšu regula" jeb FR) 15. pantā paredzētās atcelto saistību atkārtotas izmantošanas ("Apvārsnis Eiropa") un no atmaksājumiem no Eiropas Attīstības fonda (Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments "Eiropa pasaulē"). Precīzās papildu piešķīrumu summas tiks noteiktas reizi gadā.
Visas summas norādītas miljardos eiro, 2020. gada novembra faktiskajās cenās.
Avots: Eiropas Komisija.

Augusta beigās Komisija bija novērtējusi un apstiprinājusi 18 no iesniegtajiem valstu atveseļošanas un noturības plāniem. Tā analizēja, vai plānos izklāstītās investīcijas un reformas veicina zaļo un digitālo pārkārtošanos, vai tās palīdz pārliecinoši risināt Eiropas pusgadā konstatētās problēmas un vai tās nostiprina katras dalībvalsts izaugsmes potenciālu, rada darbvietas, sekmē teritoriālo kohēziju un ekonomisko, sociālo un institucionālo noturību, kas ir priekšnoteikums līdzsvarotai atveseļošanās gaitai.

Pirmie maksājumi, kuru kopsumma pārsniedz 48 miljardus eiro, 26. augustā jau bija sasnieguši Beļģiju, Vāciju, Grieķiju, Spāniju, Franciju, Itāliju, Lietuvu, Luksemburgu un Portugāli.

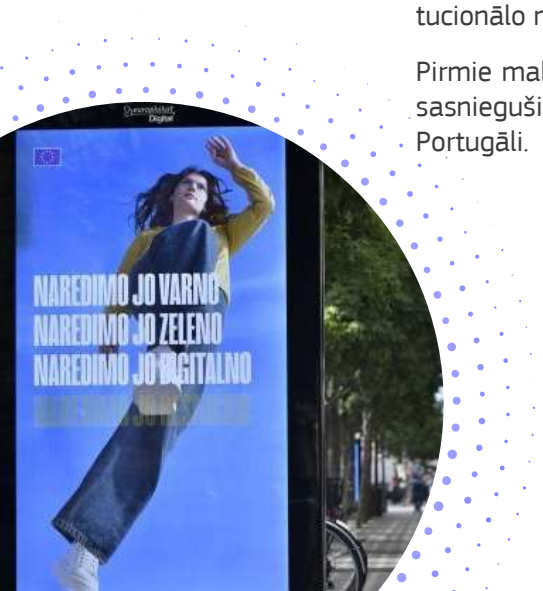

Valstu plānos vismaz 37 % no kopējā piešķīruma būtu jāparedz pasākumiem, kas atbalsta klimata mērķus, un vismaz 20 % – pasākumiem, kas atbalsta digitālo pārkārtošanos. Komisija ierosināja **septiņas pamatjomas**, kurās grupēt projektus zaļās un digitālās pārkārtošanās jomā, lai palīdzētu koordinēt valstu plānos paredzētos pasākumus.

Enerģētikas uzlabošana: pēc iespējas drīzāk sākt intensīvi izmantot nākotnes prasībām atbilstošas tīras tehnoloģijas un paātrināt atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju izstrādi un izmantošanu.

Renovācija: publiskā un privātā sektora ēku energoefektivitātes uzlabošana.

Uzlāde un uzpilde: nākotnes prasībām atbilstošu tīru tehnoloģiju veicināšana, lai paātrinātu ilgtspējīga, pieejama un vieda transporta un uzlādes un uzpildes staciju izmantošanu un paplašinātu sabiedriskā transporta tīklu.

Savienojamība: ātrdarbīgu platjoslas pakalpojumu (t. sk. optiskās šķiedras un 5G tīklu) strauja ieviešana visos reģionos un mājsaimniecībās.

Modernizācija: valsts pārvaldes un pakalpojumu (arī tieslietu un veselības aprūpes sistēmu) digitalizācija.

Paplašināšana: Eiropas rūpniecības datu mākoņa kapacitātes paplašināšana un sevišķi jaudīgu un progresīvu procesoru izstrāde, tajos izmantojot vismodernākās tehnoloģijas.

Pārkvalifikācija un kvalifikācijas celšana: izglītības sistēmu pielāgošana tam, lai sekmētu digitālo prasmju apguvi un mācības visu vecumu cilvēkiem (gan vispārējā, gan profesionālajā izglītībā).

Visos plānos investīcijas ir saistītas ar reformām, kas risinās konkrētajai valstij adresētajos Eiropas pusgada ieteikumos norādītos problēmjautājumus, piemēram, attiecībā uz darba tirgu, izglītību, kultūru, veselības aprūpi, tiesiskumu un publisko finanšu ilgtermiņa stabilitāti. Piemēram, **Čehija** ieviesīs plašus e-pārvaldes pasākumus, reformēs būvatļauju piešķiršanas procedūru un korupcijas apkarošanas pasākumus, taču **Vācijas** plānā ir paredzēti pasākumi, kas novērsīs šķēršļus investīcijām un samazinās administratīvo slogu. **Spānija** uzlabos uzņēmējdarbības vidi, plānojot pasākumus regulējuma uzlabošanai un maksājumu kavējumu samazināšanai, kā arī reformējot maksātnespējas regulējumu un publiskā iepirkuma jomu. **Francija** uzlabos valsts finanšu ilgtspēju un finansējuma pieejamību uzņēmumiem. **Itālija** paātrinās tiesu sistēmas darbību un samazinās birokrātisko slogu uzņēmumiem. **Lietuva** reformēs pabalstu un pensiju sistēmu, lai stiprinātu sociālās drošības tīklu. **Austrija** pārveidos savu nodokļu sistēmu, lai samazinātu CO2 emisijas, stimulējot klimatam draudzīgas tehnoloģijas. Visas šīs reformas eiropieši ir gaidījuši jau gadiem, un tagad, pateicoties *NextGenerationEU*, tās īstenojas dzīvē.

2021. gada jūnijā Komisija **pirmajā *NextGenerationEU* transakcijā** ieguva 20 miljardus eiro.

Katrā atveseļošanas un noturības plānam jāparedz vismaz

37 %
izdevumu ar KLIMATU saistītām investīcijām un reformām

20 %
izdevumu DIGITĀLĀS pārkārtošanās veicināšanai

ATVESEĻOŠANĀS FINANSĒŠANA

Lai finansētu *NextGenerationEU*, Komisija ES vārdā ir aizņēmusies līdzekļus kapitāla tirgos. 2021. gada 15. jūnijā Komisija, izlaizdama obligācijas ar 10 gadu termiņu, savā **pirmajā *NextGenerationEU* darījumā** ieguva 20 miljardus eiro. Tas bija visu laiku lielākais institucionālo obligāciju darījums Eiropā, lielākais institucionālais viena laidiena darījums un lielākā summa, ko ES ir piesaistījusi vienā darījumā. Ieskaitot citus darījumus, kas sekoja jūnijā un jūlijā, Komisija līdz šim ar ilgtermiņa obligāciju palīdzību ir piesaistījusi 45 miljardus eiro un ar citiem līdzekļiem nodrošinājusi papildu finansējumu, pateicoties diversificētajai *NextGenerationEU* aizņemšanās stratēģijai.

Šīs operācijas bija iespējamas tāpēc, ka visas dalībvalstis rekordīsā laikā (līdz 2021. maija beigām) bija ratificējušas Pašu resursu lēmumu, kas tagad nosaka ES budžeta finansēšanas principus. Pašu resursu lēmumā ir paredzēts arī **jauns** ES budžeta **finansēšanas avots**. Plastmasas pašu resurss ir iemaksa, kuru aprēķina atkarībā no nereciklētā plastmasas iepakojuma atkritumu daudzuma, un to ar atpakaļejošu spēku (no 2021. gada janvāra) ieviesa 2021.–2027. gada ES budžetā kā jaunu ieņēmumu avotu. Tas ne tikai papildinās budžetu, bet radīs priekšrocības klimata aizsardzības jomā. Nākamajos gados Eiropas Parlaments, Padome un Komisija sadarbosies, ieviešot ES budžetā jaunus pašu resursu veidus, lai sasniegtu ar klimata pārmaiņām un digitālo pārkārtošanos saistītus politikas mērķus un vienlaikus iegūtu līdzekļus Eiropas atveseļošanai. Sākumposmā Komisija plāno 2021. gada otrajā pusē iepazīstināt ar pašu resursu tiesību aktu paku. Šajā pakā būs iekļauts arī finansēšanas risinājums un nepieciešamie budžeta mehānismi, lai izveidotu Sociālo klimata fondu, kas palīdzēs mazināt klimatiskās pārkārtošanās īstermiņa sociālās sekas.

2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēma

Norādīts tikai finansējums no daudzgadu finanšu shēmas. Dažas politikas jomas, piemēram, kohēzijas politika, un tādas programmas kā Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA), Taisnīgas pārkārtošanās fonds, "InvestEU", "rescEU" un "Apvārsnis Eiropa" papildus saņems piešķīrumus no "NextGenerationEU". ESF+ ārpus kohēzijas politikas budžeta papildus ir piešķirti 0,8 miljardi eiro nodarbinātībai un sociālajai inovācijai. Vairākas programmas saņem papildu piešķīrumus saskaņā ar DFSR 5. pantu no FR 15. pantā paredzētās atcelto saistību atkārtotas izmantošanas un no potenciālajiem atmaksājumiem no Eiropas Attīstības fonda. Precīzās papildu piešķīrumu summas tiks noteiktas reizi gadā. Visas summas norādītas miljardos eiro, 2020. gada novembra faktiskajās cenās.
Avots: infografika, ko sākotnēji izveidojusi Eiropas Savienības Padome.

3. ZAĻĀKA, DIGITĀLĀKA UN SOCIĀLI TAISNĪGĀKA EIROPA

EIROPAS ZAĻAIS KURSS

Mūsu veselība ir atkarīga no mūsu planētas veselības. Tikai veselīga planēta spēj ilgtermiņā nodrošināt ES iedzīvotāju labbūtību. Tajā pašā laikā zaļā pārkārtošanās piedāvā milzīgas ekonomiskās iespējas un var iekustināt Eiropas atveseļošanos. Pandēmijas laikā Eiropas Komisija sāka strādāt vēl intensīvāk, lai **Eiropas zaļais kurss** pārtaptu realitātē. Papildus *NextGenerationEU* Komisija ir ierosinājusi tiesību aktus, kas iedzīvotājiem un ekonomikai ļaus arī turpmāk virzīties pa labklājības ceļu, tikmēr iemācoties respektēt mūsu planētas limitus.

2021. gada jūnijā Eiropas Parlaments un Padome pieņēma **Eiropas klimata aktu**, kas ir svarīgs atskaites punkts Eiropas zaļā kursa īstenošanā. Tajā juridiski saistošā veidā ir formulēta ES apņemšanās līdz 2050. gadam sasniegt klimatneitralitātes mērķi un līdz 2030. gadam – starpposma mērķi, kas paredz vismaz par 55 % samazināt siltumnīcefekta gāzu neto emisijas salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni.

Eiropas Klimata aktā juridiski saistošā veidā ir formulēta ES apņemšanās līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti.

Lai sasniegtu šos vērienīgos mērķus, Komisija 2021. gada 14. jūlijā nāca klajā ar **Eiropas zaļā kursa tiesību aktu kopumu**, kuru vispirms bija pieteikusi Komisijas priekšsēdētāja fon der Leiena savā 2020. gada runā par stāvokli Savienībā. Komisija tajā ir apvienojusi 12 dažādus priekšlikumus.

Pilnveidotajā **ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmā** kvotu tirdzniecība tagad darbosies arī autopārvadājumu, būvniecības un jūrlietu nozarē. Par pārejas taisnīgumu gādās Sociālais klimata fonds, kas neaizsargātākajām ES mājsaimniecībām atvieglos elektroenerģijas rēķinu samaksu, elektroautomobiļu iegādi vai mājokļu renovāciju.

Kopīgo centienu regulā paredzēti augstāki valstu mērķi, kas katrai dalībvalstij nosaka augstākus saistošus gada mērķrādītājus siltumnīcefekta gāzu emisiju jomā, pamatojoties uz taisnīguma, izmaksu efektivitātes un vides integritātes principiem.

Augstāka energoefektivitāte un lielāka **atjaunojamo energoresursu** daļa ES energosistēmās.

Pārskatītajā Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības regulā paredzēti spēcīgāki stimuli **atjaunot un izveidot dabiskus oglekļa piesaistītājus** zemes izmantošanas nozarē.

Pārskatīti un noteikti stingrāki **CO2 emisiju standarti vieglajām automašīnām un furgoniem**, lai nodrošinātu netraucētu virzību uz bezemisiju mobilitāti 2050. gadā, paredzot izveidot arī pietiekamu un pienācīgu infrastruktūru alternatīvajām degvielām.

Priekšlikums pasteidzināt **alternatīvo degvielu ieviešanu aviācijas un jūrlietu nozarē**, lai samazinātu tajās radušās CO2 emisijas.

Oglekļa ievedkorekcijas mehānisms **novērsīs oglekļa emisiju pārvirzi** un sekmēs klimataizsardzības apziņas nostiprināšanos ārpussavienības valstīs, tajā pašā laikā ievērojot Pasaules Tirdzniecības organizācijas noteikumus.

Priekšlikumi **pieskaņot** energoproduktu un elektroenerģijas **nodokļu mehānismu** mūsu vērienīgākajiem mērķiem klimata jomā.

Tas bija jaunākais veikums šajā ar daudzām Eiropas zaļā kursa iniciatīvām bagātajā gadā.

Neilgi pēc pērnās runas par stāvokli Savienībā Komisija 2020. gada 14. oktobrī iepazīstināja ar **Renovācijas viļņa stratēģiju**, kas tiecas aizsākt plašāku sabiedrisko un privāto ēku renovēšanu, lai uzlabotu to energoefektivitāti. Ar renovāciju vilni iecerēts turpmāko 10 gadu laikā divkāršot ikgadējos energorenovācijas rādītājus, tādējādi uzlabojot cilvēku dzīves kvalitāti, samazinot Eiropas siltumnīcefekta gāzu emisijas un būvniecības nozarē izveidojot līdz 160 000 jaunu "zaļo" darbvietu. Situācijā, kad gandrīz 34 miljoni eiropiešu nevar atļauties pienācīgi apsildīt mājokļus, renovācija uzlabos arī ekonomiski neaizsargātu iedzīvotāju veselību un labklājību, samazināda viņu energopatēriņa rēķinus.

Lai nodrošinātu sociāli taisnīgu un līdzsvarotu pāreju no fosilajiem kurināmajiem un sevišķi piesārņojošām rūpniecības tehnoloģijām uz ilgtspējīgākām alternatīvām, dalībvalstīm 2021. gadā tika dota iespēja izmantot finansējumu no **Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma**, tai skaitā no Taisnīgas pārkārtošanās fonda un Publiskā sektora aizdevumu mehānisma. Tādējādi jo īpaši bija iecerēts veicināt darbvietu un uzņēmējdarbības diversifikāciju visvairāk skartajos reģionos.

2020. gada 18. novembrī Komisija nāca klajā ar visaptverošu pieeju **ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu** sasniegšanai. Nākamajā dienā tā publiskoja **ES Atkrastes atjaunīgās enerģijas stratēģiju**, kas stimulē atkrastes enerģijas ražošanu plašā mērogā.

2020. gada 9. decembrī Komisija pieņēma **Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģiju**. Tajā ietverts rīcības plāns ar 82 iniciatīvām, kuru mērķis bija pavērt ceļu tam, lai līdz 2050. gadam izdotos par 90 % samazināt transporta nozarē radušās siltumnīcefekta gāzu emisijas.

Nulles piesārņojuma rīcības plānā ir noteikti mērķrādītāji 2030. gadam: tie paredz **uzlabot gaisa un ūdens kvalitāti** par attiecīgi **55 %** un **50 %**.

Komisija arī 2021. gada 23. februārī pieņēma jaunu **ES Klimatadaptācijas stratēģiju**, kurā ieskicēta pieeja, kā ES līdz 2050. gadam kļūt klimatnoturīgai. Maijā Komisija izpildīja savu solījumu nākt klajā ar **Nulles piesārņojuma rīcības plānu** un ierosināja jaunu pieeju **ilgtspējīgai zilajai ekonomikai**. Tā nodrošinās vairāk saskanības un sinerģijas nozarēs, kuru darbs ir saistīts ar okeāniem, jūrām un piekrastēm. Nulles piesārņojuma rīcības plānā ir noteikti mērķrādītāji 2030. gadam: tie paredz uzlabot gaisa un ūdens kvalitāti par attiecīgi 55 % un 50 %.

Investoriem ir vajadzīgi skaidri noteikumi, kas ļautu pārvirzīt investīcijas uz ilgtspējīgākām tehnoloģijām un uzņēmumiem, atbalstot Eiropas zaļā kursa mērķus. Tālab Komisija 2021. gada aprīlī **ES taksonomijas Deleģētajā aktā par klimatisko komponentu** ierosināja tehniskos kritērijus, pēc kuriem noteikt ilgtspējīgu saimniecisko darbību kategorijas nozarēs, kas visā ES rada 80 % tiešo siltumnīcefekta gāzu emisiju. Komisija arīdzan ierosināja **Uzņēmumu ilgtspējas informācijas atklāšanas direktīvu**, kas visiem lielajiem uzņēmumiem liks atklāt savus rādītājus klimata un ilgtspējas jomā. 2021. gada jūlijā tā pieņēma **stratēģiju pārejas uz ilgtspējīgu ekonomiku finansēšanai**, kurā paskaidrots, kā visas reālekonomikas nozares var pārorientēties uz ilgtspējīgāku darbību, kā finanšu nozare var sekmēt šo pāreju, kā gādāt par ilgtspējīga finansējuma iekļaujošo raksturu un kā ES uzņemties globālās līderpozīcijas šajā jomā. Komisija 2021. gada jūlijā arī pieņēma priekšlikumu regulai, kurā noteikti **Eiropas zaļo obligāciju** standarti.

Pieņemdama **metāna stratēģiju**, Eiropas Komisija nāca klajā ar skaidru plānu, kā ES samazināt metāna emisijas. **Ilgtspēju sekmējošā ķimikāliju stratēģija** rosina inovācijas, kas vairotu ķimikāliju drošumu un ilgtspēju, un uzlabo cilvēku veselības un vides aizsardzību. Komisija ir ierosinājusi arī jaunu regulējumu **akumulatoriem**, lai uzlabotu to ilgtspēju visā aprites ciklā.

Nule pārstrādātā **kopējā lauksaimniecības politika,** par kuru 2021. gada jūnijā tika panākta provizoriska vienošanās, ļaus Eiropas lauksaimniecībai kļūt zaļākai, taisnīgākai un elastīgākai. To papildina 2021. gada martā pieņemtais **bioloģiskās ražošanas rīcības plāns**, kas paredz, ka līdz 2030. gadam 25 % lauksaimniecības zemes jātiek apstrādātiem bioloģiskajās saimniecībās. 14. jūlijā Komisija pieņēma jauno **ES meža stratēģiju**, kas gādās par veselīgiem un noturīgiem mežiem, kuriem ir būtiska ietekme, lai pavērstu pretējā virzienā bioloģiskās daudzveidības zudumu un panāktu klimatneitralitāti.

Šis pašos pamatos pārstrādātais ES tiesiskais regulējums sagatavos Eiropas ekonomiku klimatneitrālai nākotnei un risinās klimata pārmaiņu, bioloģiskās daudzveidības zuduma un resursu nepietiekamības problēmas. Ja papildus tam vēl liksim lietā iespaidīgos resursus no *NextGenerationEU*, mūsu kontinentam tas būs milzu solis uz priekšu **2050. gada klimatneitralitātes mērķa sasniegšanā**.

Eiropas zaļais kurss ir ne tikai vērienīga vides vai ekonomiskā iniciatīva – tas ir arī jauns kultūras projekts. Ar **jauno Eiropas *Bauhaus*** – iniciatīvu, kuru priekšsēdētāja fon der Leiena minēja 2020. gada runā par stāvokli Savienībā – tika izveidota koprades telpa, kurā sadarbojas arhitekti, mākslinieki, studenti, inženieri un dizaineri, ilgtspējas apsvērumiem saplūstot ar stilu un sociālo iekļautību. **Jaunais Eiropas *Bauhaus*** ir aizsācis kustību apbūvētās vides pārveidošanai un zaļāka un atbildīgāka dzīvesstila veidošanai. Saņemtās idejas, kuru bija tūkstošiem, un visā Eiropā rīkotie pasākumi ir sagatavojuši augsni nākamajam šīs iniciatīvas posmam.

Zaļā kursa mērķu sasniegšana nav iedomājama bez **programmas "Apvārsnis Eiropa"**, no kuras budžeta vismaz 35 % ir paredzēti klimata mērķiem, izmantojot, piemēram, ilgtermiņa partnerības ar rūpniecības nozarēm tādās svarīgās jomās kā tīrs ūdeņradis, aviācija un akumulatori.

ES atvēlēja 1 miljardu eiro līdz šim vēl nebijušam zaļā kursa uzaicinājumam iesniegt pētniecības un inovāciju projektu priekšlikumus, tādējādi veicinot tehnoloģiju attīstību, uzlabojot mūsu zināšanas par ilgtspējas jautājumiem un klimata rīcības jomā un ciešāk iesaistot iedzīvotājus Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā. Atsaucība no pētniekiem, gan publiskā, gan privātā sektora, bija grandioza: tika saņemti projektu priekšlikumi par vairāk nekā **8 miljardiem eiro**.

ES atvēlēja **1 miljardu eiro** vēl nebijušam zaļā kursa uzaicinājumam iesniegt pētniecības un inovācijas projektu priekšlikumus..

Ir sākta arī jauna iniciatīva, kuras uzdevums ir atbalstīt, sekmēt un popularizēt 100 Eiropas pilsētu pāreju uz klimatneitralitāti līdz 2030. gadam un tās padarīt par izmēģinājumu un inovācijas centriem visu pilsētu labā.

Lai rastos ilgtspēja, mums pašos pamatos jāmaina domāšana un jāpanāk iedzīvotāju tieša iesaistīšanās. Ikvienam cilvēkam var būt nozīme zaļās pārkārtošanās norisē. Tāpēc Komisija decembrī nāca klajā ar **Eiropas Klimata paktu**, kas ir būtisks zaļā kursa elements. Pakts vieno cilvēkus no visiem sabiedrības slāņiem. Viņi kā brīvprātīgie klimata pakta sūtņi iedvesmojas un mācās cits no cita. Šajā tīklā patlaban darbojas vairāk nekā 501 sūtnis no visām dalībvalstīm.

EIROPAS DIGITĀLĀ DESMITGADE

Koronavīrusa pandēmijas laikā atklājās būtiskas digitalizācijas priekšrocības. Eiropas digitālā infrastruktūra, kas atbilst pasaules līmenim, pandēmijas laikā sevi apliecināja no labākās puses: ļāva sazināties ar draugiem un ģimeni, strādāt no mājām vai iepirkties tiešsaistē. Taču pandēmija parādīja arī to, ka nepieciešams vēl vairāk paātrināt Eiropas digitālo pārveidi.

Komisija 2021. gada 9. martā iepazīstināja ar jaunu redzējumu par Eiropas digitālo pārveidi, kas jāpabeidz līdz 2030. gadam. **Eiropas digitālās desmitgades pamatā** ir četri galvenie stūrakmeņi, kas parādīti turpmākajā grafikā.

Šīs četras jomas kopā veido **Eiropas digitālo kompasu** – ceļvedi, kas ES digitālos plānus 2030. gadam ļaus pārvērst konkrētos rezultātos, izmantojot atskaites punktus, stabilu kopīgu pārvaldības sistēmu un, iespējams, projektus, kuros piedalās vairākas valstis un kuri saņems investīcijas gan no ES dalībvalstīm, gan no privātā sektora. Lai pavērtu iespējas un nodrošinātu aizsardzību ikvienam ES pilsonim, Komisija ierosinās digitālo principu un tiesību kopumu formulēt **ES iestāžu deklarācijā**.

Kopš pērnās runas par stāvokli Savienībā Komisija ir nākusi klajā ar vairākiem leģislatīviem priekšlikumiem, kas rada bāzi digitālajai pārejai. Vispirms tā 2020. gada 15. decembrī ierosināja vērienīgu digitālās telpas reformu **Digitālo pakalpojumu tiesību aktā** un **Digitālo tirgu tiesību aktā**. Digitālo pakalpojumu tiesību akta mērķis ir panākt, ka arī tiešsaistē tiek ievērotas vērtības, kuras mēs augstu vērtējam reālajā pasaulē. Īsi sakot: ja kaut kas ir nelegāls bezsaistes vidē, tam vajadzētu būt nelegālam arī tiešsaistē. Digitālo pakalpojumu tiesību aktā ir arī precizēts, ka lielajām sociālo mediju platformām jāuzņemas lielāka atbildība nekā vienkāršai tīmekļa vietnei vai vietējam internetveikalam. Digitālo tirgu tiesību akts reglamentē lielo digitālo platformu darbību, lai Eiropas digitālais vienotais tirgus arī turpmāk būtu atvērts konkurencei.

Kopā šie abi tiesību akti veido mūsdienīgu vienotā tirgus noteikumu kopumu, kura centrā ir Eiropas vērtības. Tie veicinās inovāciju, izaugsmi un konkurenci un nodrošinās lietotājiem jaunus, labākus un uzticamākus tiešsaistes pakalpojumus.

Dažas nedēļas agrāk – 25. novembrī – Komisija nāca klajā ar **Datu pārvaldības aktu**, kas atvieglos datu apmaiņu visā ES un starp nozarēm un atbalstīs Eiropas datu telpas darbību; jauno **Tīklu un informācijas sistēmu drošības direktīvu**, kura vairos publiskā un privātā sektora kritiski svarīgo objektu kibernoturību (piemēram, slimnīcās, energotīklos, dzelzceļa objektos, datu centros, valsts pārvaldes iestādēs, pētniecības laboratorijās un objektos, kur ražo kritiski svarīgas medicīnas ierīces un zāles); pirmo tiesisko regulējumu **mākslīgā intelekta** jomā, kas garantēs cilvēku un uzņēmumu drošību un pamattiesības, vienlaikus stiprinot mākslīgā intelekta ieviešanos, investīcijas un inovāciju visā ES, un priekšlikumu par **Eiropas digitālo identitāti**, kas būs pieejama visiem ES pilsoņiem, iedzīvotājiem un uzņēmumiem, lai varētu pierādīt savu identitāti, iesniegt elektroniskos dokumentus un piekļūt tiešsaistes pakalpojumiem.

Turklāt Komisija sāka nozares apsekojumu par lietisko internetu saistībā ar patērētājiem domātiem produktiem un pakalpojumiem, lai savlaicīgi apzinātu potenciālās konkurences problēmas šajā augošajā nozarē. Tā arī turpina enerģiski īstenot konkurences noteikumus un ir sākusi jaunas izmeklēšanas par digitālo vārtziņu iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu dažādos tirgos, piemēram, digitālajā reklāmā. Visas šīs iniciatīvas palīdzēs īstenot Komisijas redzējumu par **Eiropas digitālo desmitgadi**.

Lai stiprinātu Eiropas tehnoloģiskās līderpozīcijas un atbalstītu tās rūpniecisko bāzi, Komisija 2021. gada 22. februārī pieņēma **rīcības plānu par sinerģiju starp civilo, aizsardzības un kosmosa rūpniecību**, kurā ir 11 punkti.

Digitālie finanšu pakalpojumi modernizē Eiropas ekonomiku un palīdz Eiropai kļūt par globālu digitālo procesu dalībnieci. Tāpēc Komisija 2020. gada septembrī ierosināja **digitālās finanšu darbības paketi** konkurētspējīgai ES finanšu nozarei, kas nodrošina patērētājiem piekļuvi inovatīviem finanšu produktiem, vienlaikus parūpējoties par patērētāju aizsardzību un finansiālo stabilitāti. Tajā ietilpst **digitālā finansējuma stratēģija** un priekšlikumi par **kriptoaktīviem** un **digitālās darbības noturību**. Digitālā finansējuma izmantošana atraisītu inovāciju Eiropā un palīdzētu izstrādāt labākus finanšu produktus patērētājiem, tajā skaitā cilvēkiem, kuriem šobrīd finanšu pakalpojumi nav pieejami. Tas pavērtu jaunus veidus, kā novirzīt finansējumu ES uzņēmumiem, īpaši mazajiem un vidējiem.

ES ir vajadzīga digitālā finanšu nozare, kas nodrošina patērētājiem piekļuvi inovatīviem finanšu produktiem, vienlaikus gādājot par patērētāju aizsardzību un finansiālo stabilitāti. Eiropas Komisija un Eiropas Centrālā banka tehniskā līmenī kopīgi izskata juridiskus, tehniskus un politiskus jautājumus, kas rodas saistībā ar iespējamo **digitālā euro** ieviešanu.

Komisija nāca klajā ar **Datu pārvaldības aktu**, lai atvieglotu datu apmaiņu visā ES un starp nozarēm un atbalstītu Eiropas datu telpas darbību.

SPĒCĪGĀKS VIENOTAIS TIRGUS EIROPAS ATVESEĻOŠANAI

Lai izveidotu spēcīgāku vienoto tirgu, kas sekmētu Eiropas atveseļošanu, Eiropas Komisija 2021. gada 5. maijā **atjaunināja pagājušā gada ES Industriālo stratēģiju**. Jaunie noteikumi būs ļoti izdevīgi mazajiem uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem, jo nostiprinās vienotā tirgus principus un samazinās atkarību no piegādes. Šie noteikumi arī paātrinās zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Ir panākts ievērojams progress ilgtspējīgu, inovatīvu un globāli konkurētspējīgu vērtības ķēžu izveidē. Tas bija iespējams, pateicoties alianses pieejai, kas apvieno Eiropas Akumulatoru aliansi, Eiropas Izejvielu aliansi un Eiropas Tīrā ūdeņraža aliansi.

SPĒCĪGAS SOCIĀLAS EIROPAS VEIDOŠANA

Eiropas Savienībā ir izveidojusies **unikāla sociālā tirgus ekonomika**. Pandēmija strauji un radikāli mainīja mūsu darbu, sociālās drošības sistēmas un sabiedrisko dzīvi. Jau pirms pandēmijas mūsu darba tirgus un ekonomika bija sākuši mainīties klimata pārmaiņu, digitalizācijas un demogrāfisko tendenču ietekmē. Lai risinātu vajadzības, ko rada šīs ilgtermiņa pārmaiņas, un mazinātu pandēmijas tūlītējo ietekmi, ES ir vajadzīgs jauns sociālo noteikumu kopums, kas nodrošinātu, ka pat mainīgā pasaulē Eiropas Savienības solījumi sociālajā jomā netiek kompromitēti.

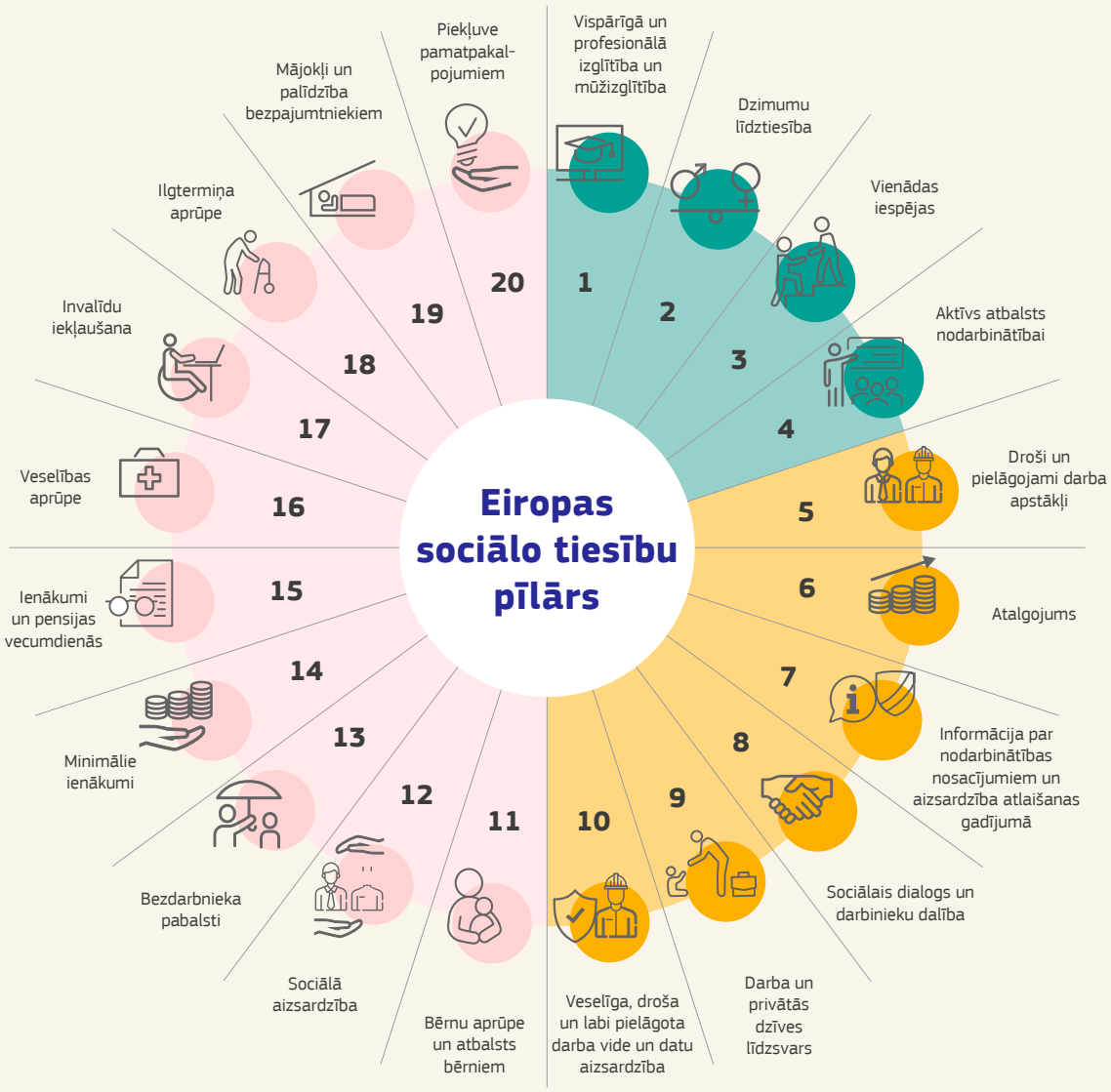

Portu sociālo lietu samits izpratni par sociālajām tiesībām Eiropā ievirzīja jaunās sliedēs. ES līderi, sociālie partneri un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji šajā 2021. gada 7. un 8. maija sanāksmē apņēmās turpināt Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanu un uzsvēra, ka ir pienācis laiks konkrētiem rezultātiem. Portu sanāksmē ES līderi atbalstīja Komisijas priekšlikumu izveidot jaunu izmērāmu sociālo mērķu kopumu, kas jāsasniedz līdz 2030. gadam.

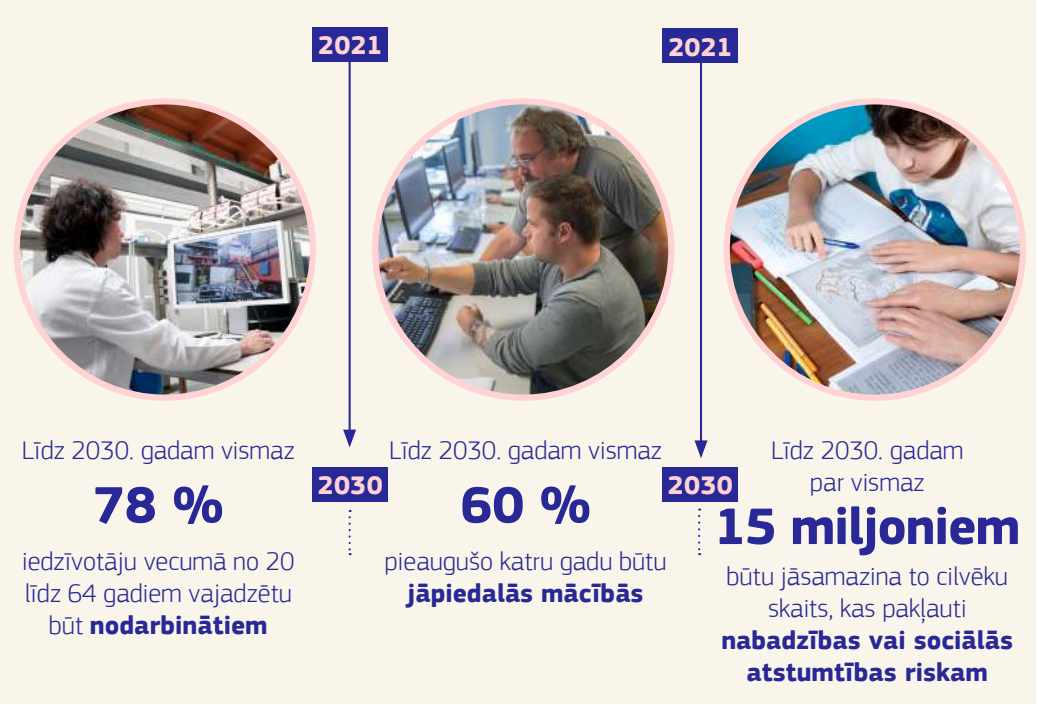

2020. gada oktobrī tika iesniegts priekšlikums direktīvai **par adekvātu minimālo algu**. Tajā paredzētie noteikumi nodrošinās, ka minimālās algas saņēmējus neapdraud nabadzības risks un ka viņi var nopelnīt pienācīgu iztiku, un tādējādi tiks veicināta augšupēja sociālā un ekonomiskā konverģence. Tas atbilst pīlāra 6. principam.

Prasmju pilnveides pakts, kas tika publiskots 2020. gada novembrī, vienā tīklā savieno ieinteresētās personas no visdažādākajām dzīves jomām. Tādējādi tiks meklēti risinājumi, kā tās var apņemties pārkvalificēt darba ņēmējus un pilnveidot viņu prasmes, lai tās saskanētu ar mūsdienu un nākotnes darbvietu vajadzībām. Tas atbilst pīlāra 1. principam un palīdzēs sasniegt mērķi, kas paredz 60 % pieaugušo ik gadu piedalīties mācībās.

2021. gada martā pieņemtajā ieteikumā par **iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai** pēc Covid-19 krīzes ir sniegti konkrēti norādījumi dalībvalstīm par politikas pasākumiem, kuru pamatā ir ES finansējuma iespējas un kuri ļaus no ārkārtas pasākumiem, kas veikti, lai saglabātu darbvietas Covid-19 krīzes laikā, pakāpeniski pāriet uz jauniem pasākumiem, kas vajadzīgi ekonomikas atveseļošanai un radīs daudz jaunu darbvietu. Tādējādi darbiniekiem, kuru nozarēs vērojama lejupslīde, tiks palīdzēts pāriet uz augošām nozarēm, lai izmantotu zaļās un digitālās pārkārtošanās priekšrocības. Tas atbilst pīlāra 4. principam un palīdzēs mums sasniegt mērķi, kas paredz, ka nodarbinātiem jābūt vismaz 78 % pieaugušo.

2021. gada martā iesniegto **Eiropas garantiju bērniem** dalībvalstis pieņēma rekordīsā laikā – tikai divos mēnešos. Pirms pandēmijas 18 miljoni bērnu bija pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam. Tāpēc ir steidzami jārīkojas, lai pārrautu nelabvēlīgo apstākļu veidoto apburto loku un nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas. Garantija bērniem nodrošina, ka bērniem, kuriem ir nepieciešama palīdzība, bez maksas vai par pieņemamu cenu ir pieejami pamatpakalpojumi. Tas atbilst pīlāra 11. principam un palīdzēs mums sasniegt mērķi, kas paredz vismaz 5 miljonus bērnu atbrīvot no nabadzības tvēriena.

2021. gada jūnijā Komisija nāca klajā ar atjaunināto **darba aizsardzības stratēģisko satvaru**, kas nodrošina, ka esam pienācīgi sagatavoti jaunākajām pārmaiņām darba pasaulē. Tajā sniegti norādījumi, kā uzlabot nelaimes gadījumu un gan fizisko, gan garīgo slimību profilaksi. Tas uzlabo mūsu sagatavotību turpmākajām veselības krīzēm un atbilst pīlāra 10. principam.

Jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums Eiropā pēdējo 50 gadu laikā ir palielinājies par **10 gadiem**.

Eiropas izglītības telpas iniciatīva un jaunais **Digitālās izglītības rīcības plāns** 2021.–2027. gadam nodrošinās izglītības iekļautību un kvalitāti.

Eiropa ir piedzīvojusi un turpina saskarties ar dziļām demogrāfiskām pārmaiņām. Tomēr, neraugoties uz sarežģītajām problēmām, ko rada Covid-19 pandēmija, mūsu mūžs ir kļuvis veselīgāks un ilgāks. Jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums pēdējo 50 gadu laikā Eiropā ir palielinājies par 10 gadiem gan sievietēm, gan vīriešiem. Tas ir ievērojams sasniegums un apliecina mūsu sociālās tirgus ekonomikas spēku un vērtību. Tomēr sabiedrības novecošana ietekmē mūsu dzīvesveidu, un mūsu sociālais modelis un politika ir jāpielāgo šīs jaunās realitātes tempam. Tādēļ Eiropas Komisija šā gada sākumā pieņēma **Zaļo grāmatu par novecošanu** un sāka plašu sabiedrisku apspriešanu par problēmām un iespējām, kas saistītas ar novecošanas ilgtermiņa ietekmi, kura skar visas paaudzes. Sabiedriskās apspriešanas rezultāti tiks iestrādāti mūsu gaidāmajās politikas iniciatīvās, piemēram, par ilgtermiņa aprūpi, ar ko plānots nākt klajā 2022. gadā.

Eiropas nākotne ir atkarīga arī no lauku apvidiem, kuros dzīvo gandrīz 30 % ES iedzīvotāju (137 miljoni cilvēku) un kuri aizņem 80 % ES teritorijas. Lauku apvidiem ir aktīva loma ES zaļās un digitālās pārkārtošanās procesā. Mūsu mērķis allaž ir bijis un būs ievērojami uzlabot dzīves kvalitāti laukos. 2021. gada jūnijā tika publiskots **ilgtermiņa redzējums par lauku apvidiem**, kurā iezīmēts ceļš uz to, kā panākt, lai 2040. gadā laukos valdītu pārticība, vitalitāte un noturība un lai savienotība tajos būtu kļuvusi par normu. Jaunais **Lauku pakts** gādās par to, lai tiktu sadzirdēts un ņemts vērā laucinieku viedoklis, savukārt **Lauku rīcības plāns** piešķils dzirksteli attīstībai laukos un ilgtermiņa redzējumam liks pārtapt realitātē. Mūsu mērķis ir panākt, lai novārtā netiktu atstāts neviens cilvēks un neviens novads, un tuvināt ES tās iedzīvotājiem, lai veidotu kopīgu nākotni.

SAVIENĪBA, KURĀ VALDA LĪDZTIESĪBA

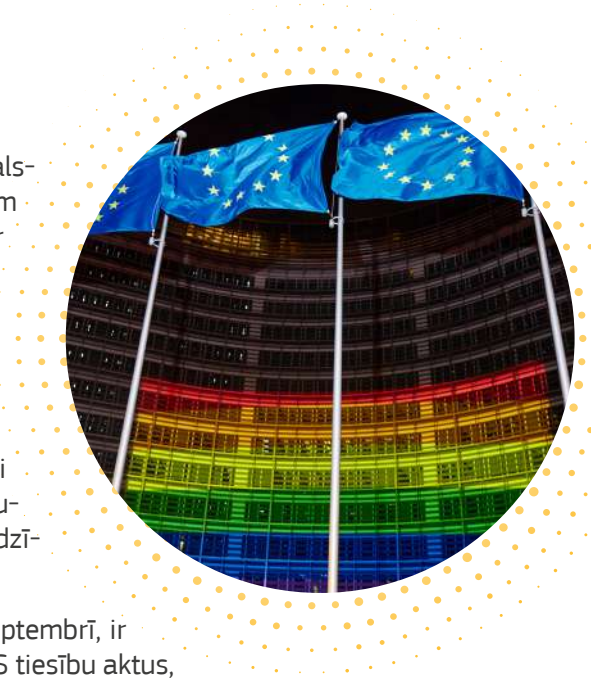

Eiropas Savienība ir līdztiesības savienība. Mūsu savienību veido dalībvalstis ar dažādām sabiedrībām: dažādība ir daļa no mūsu būtības. Mēs varam būt spēcīgi tikai tad, ja iekļauti ir it visi sabiedrības locekļi un ikviens var pilnvērtīgi attīstīties. Tieši to nozīmē "vienoti dažādībā".

Lai sasniegtu šo mērķi, mēs īstenojam politiku un pasākumus pret strukturālu diskrimināciju un stereotipiem, kuri bieži ir vērojami mūsu sabiedrībā. Tādējādi vēlamies radīt apstākļus, kuros ikviens var dzīvot, pilnvērtīgi attīstīties un uzņemties līdera lomu neatkarīgi no dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas. **Līdztiesības savienība** nodrošinās arī to, ka lēmumu pieņemšanā tiek ņemtas vērā ikviena mūsu sabiedrības locekļa vajadzības, un risinās intersekcionālās diskriminācijas problēmas.

ES rīcības plānā pret rasismu, kas tika pieņemts 2020. gada 18. septembrī, ir izklāstītas vairākas darbības rasisma apkarošanai, izmantojot ne tikai ES tiesību aktus, bet arī citus līdzekļus – piemēram, sadarbību ar dalībvalstīm, tostarp valstu tiesībaizsardzības iestādēm, medijiem un pilsonisko sabiedrību –, liekot lietā pieejamos un nākotnē plānotos ES instrumentus un pievēršoties arī Komisijas cilvēkresursiem. Cita starpā rīcības plānā aicināts labāk īstenot ES tiesību aktus, darbu ciešāk koordinēt ar cilvēkiem, kas pieder rasu vai etniskajai minoritātei, kā arī gādāt par taisnīgu policijas darbību un aizsardzību, pastiprināt rīcību valstu līmenī (ar valstu rīcības plānu palīdzību) un gādāt par to, lai daudzveidīgāks būtu arī ES iestāžu personāls. Tālab Eiropas Komisija 2021. gada jūnijā iecēla pirmo **ES rasisma apkarošanas koordinatoru**.

Visiem romiem vajadzētu būt iespējai pilnībā īstenot savu potenciālu un iesaistīties politiskajā, sociālajā, ekonomiskajā un kultūras dzīvē. Lai sasniegtu šos mērķus un paātrinātu progresu, Komisija pieņēma jauno **ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģisko satvaru**. Tajā ir noteikti skaidri kritēriji, kas jāsasniedz līdz 2030. gadam. Ietvertie norādījumi un pasākumi paredz gan izstrādāt atbalsta sistēmu no diskriminācijas cietušiem romiem un skolās rīkot izpratnes vairošanas kampaņas, gan veicināt finanšpratību, sekmēt romu pieņemšanu darbā publiskās iestādēs, kā arī uzlabot viņu iespējas veikt kvalitatīvas medicīniskās pārbaudes, veselības skrīningu un ģimenes plānošanu.

Eiropas Savienībai ir jāuzņemas vadošā loma centienos labāk aizsargāt lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu, interseksuāļu un kvīru (LGBTIK) tiesības. Tāpēc Eiropas Komisija 2020. gada 11. novembrī pieņēma **LGBTIK līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam**, kurā pievēršas nevienlīdzībai un problēmām, kas skar šo kopienu, un izklāsta mērķtiecīgus politikas pasākumus nākamajiem pieciem gadiem. Tā ir pirmā ES stratēģija LGBTIK līdztiesības jomā. **Politikas** centrā ir četri galvenie pīlāri: diskriminācijas apkarošana, drošības garantēšana, iekļaujošas sabiedrības veidošana un vadošā loma cīņā par LGBTIK līdztiesību visā pasaulē.

Mēs varam būt spēcīgi tikai tad, ja **iekļauti ir it visi** sabiedrības locekļi un ikviens var pilnvērtīgi attīstīties.

Apkarot pret LGBTIK vērstu diskrimināciju

Garantēt LGBTIK drošību

Veidot LGBTIK iekļaujošu sabiedrību

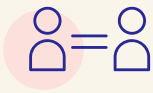

Uzņemties vadošo lomu cīņā par LGBTIK līdztiesību visā pasaulē

Komisija 2021. gada martā nāca klajā ar priekšlikumu nodrošināt, ka sievietes un vīrieši ES saņem **vienādu atalgojumu par vienādu darbu**.

Dzimumu līdztiesībai ES darba kārtībā nekad nav bijusi atvēlēta tik svarīga vieta kā tagad. Mūsu mērķis ir Savienība, kurā sievietes un vīrieši var brīvi izvēlēties, kā dzīvot, kurā viņiem ir vienlīdzīgas iespējas sevi realizēt un kurā viņi var vienlīdzīgi iesaistīties Eiropas sabiedrībā un uzņemties vadību. Tālab Eiropas Komisija 2021. gada 4. martā nāca klajā ar priekšlikumu nodrošināt, ka sievietes un vīrieši ES saņem **vienādu atalgojumu par vienādu darbu**. Priekšlikumā ir paredzēts uzlabot darba samaksas pārredzamību, piemēram, nodrošināt darba meklētājiem informāciju par atalgojumu, tiesības zināt, kādu atalgojumu par tādu pašu darbu saņem citi darba ņēmēji, un noteikts pienākums lielajiem uzņēmumiem ziņot par vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirību. Ir uzlaboti arī rīki, ko darba ņēmēji var izmantot, lai prasītu savu tiesību ievērošanu, un tiek sekmēta tiesu iestāžu pieejamība.

Dzimumu līdztiesība turklāt ir būtisks aspekts, ko ņem vērā ES ārējā darbībā. **ES Dzimumu līdztiesības rīcības plānā**, kas tika publiskots 2020. gada 25. novembrī, ir izklāstīta jauna, vērienīga darbības programma, kas veicinās līdztiesību un nodrošinās, ka sievietēm un meitenēm pasaulē ir visas iespējas piedalīties demokrātijas, tiesiskuma, miera un drošības veidošanā. Līdz 2025. gadam 85 % ES jauno ārpolitikas jomu visās nozarēs veicinās dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm.

Eiropas Komisija 2021. gada 3. martā pieņēma **Stratēģiju par personu ar invaliditāti tiesībām**, ieliekot pamatus Eiropai, kurā nepastāv šķēršļi un kura nodrošinās, ka cilvēki ar invaliditāti var pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības dzīvē un ekonomikā tāpat kā pārējie ES (un pasaules) iedzīvotāji. Stratēģijas mērķis ir panākt progresu visās jomās, kas norādītas ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām, – gan ES, gan dalībvalstu līmenī.

Lai Eiropa būtu sagatavojusies nākamajai eiropiešu paaudzei, Komisija 2021. gada 24. martā nāca klajā ar jaunu, visaptverošu **ES stratēģiju par bērna tiesībām**.

Tās pamatprincips ir tāds, ka visiem bērniem Eiropas Savienībā un visā pasaulē jābūt vienādām tiesībām un ka dzīvē viņus nedrīkst diskriminēt. Stratēģija ietver konkrētus pasākumus sešās prioritārās tematiskajās jomās, starp kurām ir bērnu līdzdalība demokrātiskajā un politiskajā dzīvē, bērnu nabadzības un visa veida vardarbības pret bērniem apkarošana, bērniem draudzīga tiesu sistēma, atbalsts bērniem un viņu aizsardzība digitālās pārkārtošanās gaitā, pastiprināts darbs bērnu tiesību jomā ES ārējā darbībā. Gan stratēģija, gan Eiropas Garantija bērniem ir izstrādātas pēc plašām apspriedēm ar iedzīvotājiem, ieinteresētajām personām un, pats galvenais, vairāk nekā 10 000 bērnu. Tādējādi izpaužas centieni izvirzīt bērnus ES politikas veidošanas centrā.

EIROPAS DEMOKRĀTIJAS UN TIESISKUMA AIZSARDZĪBA

2020. gada septembrī Eiropas Komisija nāca klajā ar pirmo gada **ziņojumu par tiesiskumu**, kurā sniegts pārskats par tiesiskuma situāciju ES, kā arī iekļautas 27 nodaļas par konkrētajām dalībvalstīm. ES ir paplašinājusi savu līdzšinējo instrumentu kopumu un sākusi iekļaujošas diskusijas par tiesiskuma kultūru visā ES.

2021. gada jūlijā Komisija publicēja **otro ES mēroga ziņojumu par tiesiskumu**, kurā tika aplūkotas jaunās norises kopš pagājušā gada septembra. 2021. gada ziņojumā ir padziļināts iepriekšējā ziņojumā konstatēto problēmu novērtējums un ņemta vērā Covid-19 pandēmijas ietekme. Kopumā ziņojumā ir atspoguļotas daudzas pozitīvas norises dalībvalstīs, arī tajās, kurās tiek risinātas 2020. gada ziņojumā konstatētās problēmas. Tomēr bažas joprojām pastāv, un dažās dalībvalstīs tās faktiski ir palielinājušās, piemēram, gadījumos, kad runa ir par tiesu iestāžu neatkarību un situāciju plašsaziņas līdzekļos. Ziņojumā arī uzsvērta valstu sistēmu ievērojamā noturība Covid-19 pandēmijas laikā. Šī pandēmija arī parādīja, cik svarīga ir spēja uzturēt līdzsvara un atsvara sistēmu, saglabājot tiesiskumu.

ES rīcībā ir mehānisms, kas tai ļauj **aizsargāt savu budžetu** pret tiesiskuma pārkāpumiem.

Ziņojums ir daļa no plašākiem ES centieniem veicināt un aizstāvēt Savienības pamatvērtības. Šā darba rezultātā ir izstrādāts Eiropas Demokrātijas rīcības plāns un atjaunota stratēģija Pamattiesību hartas īstenošanai, kā arī izveidots jaunais nosacītības mehānisms, kas aizsargās ES budžetu.

Tiesiskuma ievērošana ir pareizas finanšu pārvaldības un lietderīgi izlietota ES finansējuma neatņemams priekšnoteikums. ES rīcībā pirmo reizi ir mehānisms, kas tai ļauj aizsargāt savu budžetu, tostarp *NextGenerationEU* līdzekļu izlietojumu, pret tiesiskuma pārkāpumiem. **Nosacītības mehānisms** ļauj ES apturēt, samazināt vai ierobežot piekļuvi ES finansējumam proporcionāli tiesiskuma pārkāpumu būtībai, smagumam un apmēram. Attiecīgā regula **tiek piemērota no 2021. gada 1. janvāra** un attiecas uz visiem pārkāpumiem, kas notiek no minētās dienas.

Eiropas Komisija 2020. gada decembrī nāca klajā ar jaunu stratēģiju, kura paredz stiprināt **Pamattiesību hartas** piemērošanu **Eiropas Savienībā** un kurā atjaunota apņemšanās to piemērot visā pilnībā.

Veselīgā un plaukstošā demokrātijā pilsoņi brīvi pauž savu viedokli, izvēlas politiskos līderus un nosaka savu nākotni. 2020. gada decembrī iesniegtajā **Eiropas Demokrātijas rīcības plānā** ir izklāstīti pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt brīvas un godīgas vēlēšanas ES, stiprināt mediju brīvību un apkarot dezinformāciju. Notiekot digitālajai revolūcijai, iedzīvotājiem ir jāspēj nošķirt faktus no fikcijas, un brīviem medijiem un pilsoniskajai sabiedrībai jābūt iespējai piedalīties atklātās diskusijās bez ļaunprātīgas iejaukšanās. Komisija ierosinās noteikumus par **politisko reklāmu** – tie skars maksas satura sponsorus un producēšanas un izplatīšanas kanālus, tai skaitā tiešsaistes platformas, reklāmdevējus un politiskos konsultantus, kuru attiecīgie pienākumi tiks precizēti. Komisija arī rosinās pasākumus **žurnālistu drošības** uzlabošanai un nāks klajā ar iniciatīvu, lai aizsargātu žurnālistus no stratēģiski ievirzītas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību.

Eiropas Prokuratūra sāka darboties 2021. gada 1. jūnijā.

2021. gada 26. martā Komisija ierosināja nostiprināt **Prakses kodeksu dezinformācijas jomā** – pirmo šāda veida kodeksu visā pasaulē –, nākot klajā ar norādēm, kas uzlabos kodeksa iedarbīgumu dezinformācijas apkarošanā un palīdzēs vairot uzticēšanos tiešsaistē sniegtai informācijai.

Komisija ir arī izveidojusi **Eiropas Prokuratūru**, kas sāka darboties 2021. gada 1. jūnijā. Tādējādi aizsākas jauna nodaļa cīņā pret pārrobežu noziedzību. Šis pirmais pārvalstiskais prokuratūras dienests aizsargās ES nodokļu maksātāju naudu: tas veiks izmeklēšanu un kriminālvajāšanu par tādiem noziegumiem kā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, korupcija un pārrobežu krāpšana PVN jomā.

DROŠĪBAS SAVIENĪBA

Komisija ir apņēmusies gādāt par to, lai eiropieši būtu drošībā – gan fiziskajā, gan digitālajā pasaulē. Kopš ES Drošības savienības stratēģijas pieņemšanas 2020. gada jūlijā Komisija ir ierosinājusi svarīgas jaunas likumdošanas iniciatīvas, lai **stiprinātu Eiropolu** un **aizsargātu kritiski svarīgu fizisko un digitālo infrastruktūru**. Komisija ir arī pieņēmusi **ES terorisma apkarošanas programmu** un iniciatīvas, kuru mērķis ir apkarot **organizēto noziedzību**, cilvēku tirdzniecību, narkotiku kontrabandu, seksuālu vardarbību pret bērniem un šaujamieroču kontrabandu, turklāt tā ir pieņēmusi jaunu **ES kiberdrošības stratēģiju**. 2021. gada februārī visā ES sāka piemērot jaunus ES noteikumus, kas ierobežo piekļuvi sprāgstvielu prekursoriem un tādējādi rada grūtības teroristiem izgatavot sprāgstvielas. Jūnijā spēkā stājās būtiski ES noteikumi par to, kā novērst teroristiska satura izplatīšanu tiešsaistē. Tiešsaistes platformām stundas laikā būs jāizņem teroristiskais saturs, par ko tām ziņojušas dalībvalstu iestādes. 2020. gada jūlijā Komisija nāca klajā ar jaunu stratēģiju cīņai pret seksuālu vardarbību pret bērniem gan fiziskajā, gan interneta pasaulē. Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, 2021. gadā stājās spēkā pagaidu noteikumi, saskaņā ar kuriem tiešsaistes pakalpojumu sniedzēji var brīvprātīgi veikt pasākumus, lai internetā atklātu materiālus ar seksuālu vardarbību pret bērniem, ziņotu par to un dzēstu šos materiālus.

2021. gada jūnijā Komisija nāca klajā ar priekšlikumu izveidot jaunu **Kopēju kibervienību**. Šī vienība vērsīsies pret smagiem kiberincidentiem, kas notiek arvien biežāk un negatīvi ietekmē sabiedriskos pakalpojumus, uzņēmumu un iedzīvotāju ikdienu visā Eiropas Savienībā.

Kopējā kibervienība darbosies kā platforma, kas nodrošinās **koordinētu ES reakciju** uz plašapmēra kiberincidentiem un kiberkrīzēm, kā arī palīdzēs atgūties no tiem. Patlaban ES un tās dalībvalstīs ir daudz līdzīgu struktūru, kas darbojas dažādās jomās un nozarēs. Lai gan nozares var būt ļoti atšķirīgas, apdraudējumi tām bieži vien ir kopēji, tāpēc ir vajadzīga koordinēšana, zināšanu apmaiņa un pat iepriekšēja brīdināšana.

Eiropas Komisija 2021. gada jūlijā nāca klajā ar vērienīgu tiesību aktu priekšlikumu kopumu, lai stiprinātu ES noteikumus par **noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu**. Starp tiem ir arī priekšlikums izveidot jaunu ES iestādi "naudas atmazgāšanas" apkarošanai. Mērķis ir uzlabot iespējas atklāt aizdomīgus darījumus un darbības un novērst nepilnības, kuras noziedzniekiem dod iespēju legalizēt nelikumīgi iegūtus līdzekļus vai finansēt teroristu darbības, izmantojot finanšu sistēmu. ES noteikumi par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu ir vieni no stingrākajiem pasaulē. Tagad tie ir konsekventi jāpiemēro un cieši jāuzrauga, lai pārliecinātos, ka tie patiešām iedarbojas.

JAUNS MIGRĀCIJAS UN PATVĒRUMA PAKTS

Komisija 2020. gada 23. septembrī nāca klajā ar **jauno Migrācijas un patvēruma paktu**, kas piedāvā jaunu sākumu migrācijas jomā. Tajā stingra un taisnīga robežu pārvaldība ir apvienota ar efektīviem un humāniem noteikumiem patvēruma un migrācijas jomā. Paktā izpaužas jauna pieeja, kā raugāmies uz atbildību un solidaritāti, uz partnerībām ar ārpussavienības valstīm un likumīgiem paņēmieniem nokļūšanai Eiropas Savienībā. Jau tagad šis pakts ir kā ceļa rādītājs, kas nosaka Komisijas rīcību migrācijas jomā, piemēram, sadarbību ar partnervalstīm. Izmaiņas ieviešas arī tiesiskajā regulējumā, tā kā Eiropas Parlaments un Padome ir pieņēmuši **Zilās kartes direktīvu** un regulu par **Eiropas Savienības Patvēruma aģentūru**.

Lielāka uzticēšanās, ko raisa labākas un efektīvākas procedūras

Labi pārvaldīta Šengenas zona un ārējās robežas

Reāla solidaritāte

Prasmes un talanti

Starptautisko partnerību padziļināšana

Elastība un noturība

Lai integrācija būtu iekļaujošāka un turpmāk tiktu atzīts migrantu nozīmīgais ieguldījums Eiropas Savienības sabiedrībā un ekonomikā, Komisija 2020. gada novembrī nāca klajā ar **rīcības plānu par integrāciju un iekļaušanu 2021.–2027. gadam**. 2021. gada februārī tā pieņēma paziņojumu un pirmo ziņojumu par sadarbību ar galvenajām ārpussavienības valstīm atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā. Atspoguļojot to, cik svarīgi ir veicināt likumīgu mobilitāti, Komisija 2021. gada jūnijā organizēja arī talantu partnerību augsta līmeņa atklāšanas pasākumu.

Pirmā ES stratēģija par migrantu brīvprātīgu atgriešanos un reintegrāciju tika pieņemta 2021. gada aprīlī. Tās nolūks ir atvieglot brīvprātīgu atgriešanos no dalībvalstīm un tranzītvalstīm, uzlabot atgriešanas un reintegrācijas programmu kvalitāti un pastiprināt saikni ar attīstības iniciatīvām un sadarbību ar partnervalstīm.

2021. gada 2. jūnijā Komisija nāca klajā ar **jaunu stratēģiju Šengenas zonas stiprināšanai**, lai nodrošinātu ES ārējo robežu efektīvu pārvaldību, palielinātu policijas un tiesu iestāžu sadarbību, uzlabotu sagatavotību un pārvaldību un līdz galam novestu Šengenas zonas paplašināšanos.

2021. gada augustā Baltkrievijas kūdīšanas rezultātā uz Lietuvas robežu devās neatbilstīgu migrantu plūsma (2021. gadā līdz 10. augustam ieradās aptuveni 4120 iecelotāji – 55 reizes vairāk nekā visa 2020. gada laikā). Tas ir mēģinājums manipulēt ar cilvēku dzīvībām un ciešanām politisku iemeslu vārdā. ES atbalstīja Lietuvu dažādos veidos: trīs ES aģentūras nodrošināja Lietuvai atbalstu uz vietas, iesaistīdamas vairāk nekā 150 cilvēku; Komisija piešķīra 37,6 miljonus eiro ārkārtas finansējuma, lai izbūvētu uzņemšanas objektus, nodrošinātu pakalpojumus un atbalstu aptuveni 8000 migrantiem; 16 dalībvalstis un Norvēģija nosūtīja humāno palīdzību, izmantojot ES civilās aizsardzības mehānismu; Komisija un Eiropas Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos sazinājās ar migrantu izcelsmes valstīm, īpaši Irāku, un Irākas Civilās aviācijas iestāde apturēja visus lidojumus no Irākas uz Baltkrieviju. 18. augustā ministru līmenī notika *IPCR* sanāksme, kurā tika apstiprināta ES pieeja.

Pēc notikumiem Afganistānā 2021. gada vasarā Komisija pieņēma visaptverošu pieeju krīzes risināšanai. Tā ietver atbalstu Afganistānas iekšienē pārvietotām personām, humāno un attīstības palīdzību reģiona valstīm, kuras uzņem Afganistānas valstspiederīgos, un pārmitināšanas kvotu palielināšanu, lai palīdzētu neaizsargātām personām, vienlaikus novēršot neatbilstīgas migrācijas riskus, cīnoties pret cilvēku kontrabandu un nodrošinot ES robežu pārvaldību. Komisija pauda gatavību atrast nepieciešamos budžeta līdzekļus, lai atbalstītu ES dalībvalstis, kuras pieņems bēgļus un palīdzēs viņus pārmitināt.

4. ĢEOPOLITIKA PASAULĒ PĒC PANDĒMIJAS

Pandēmijas sākumā daudzi valstu vadītāji visā pasaulē izvēlējās likt savu valsti pirmajā vietā. ES bija cita pieeja. Eiropas Komisija pulcēja dažādus starptautisko procesu dalībniekus, veidojot jaunas koalīcijas un jaunas sadarbības iniciatīvas, lai cīnītos pret Covid-19 un aizsāktu ilgtspējīgu ekonomikas atveseļošanu visā pasaulē.

Globālā sadarbība vakcīnu jomā veidojās ap Eiropu, kas bija tās centrā. Komisija vadīja iniciatīvas ***ACT-Accelerator*** un mehānisma ***COVAX*** izstrādi, kā arī **G7 valstu grupas darbu**, lai vakcīnas būtu pieejamas arī valstīm ar zemiem un vidējiem ienākumiem, turklāt tā organizēja pirmo **Globālo veselības samitu**. Mēs arī sadarbojāmies ar citām lielākajām valstīm, lai izveidotu vienotu pieeju ekonomikas krīzei, atveseļošanas centrā izvirzot mūsu planētas veselību un **ilgtspējīgas attīstības mērķus**. Kopā ar Apvienoto Nāciju Organizāciju, Apvienoto Karalisti, Amerikas Savienotajām Valstīm un citiem starptautiskajiem partneriem esam apņēmušies izvirzīt vērienīgākus mērķus pirms COP26 ANO Klimata pārmaiņu konferences Glāzgovā un ANO Bioloģiskās daudzveidības konferences Kuņminā (Ķīna). Eiropa ir bijusi viens no galvenajiem starptautiskās sadarbības virzītājspēkiem.

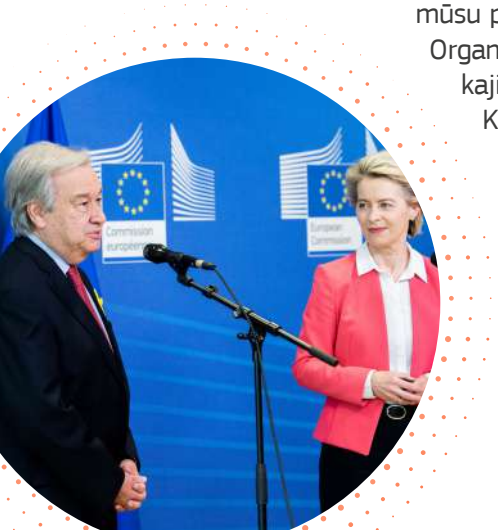

2021. gadā ES neatkāpās savām pamatvērtībām un interesēm, aizstāvot cilvēktiesības visā pasaulē. Tā pirmo reizi izmantoja **globālo cilvēktiesību sankciju režīmu**, ko bija pieņēmusi 2020. gada decembrī. Tika noteiktas sankcijas pret fiziskām un juridiskām personām no Ķīnas, Eritrejas, Lībijas, Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas, Krievijas un Dienvidsudānas. Tās ir atbildīgas par smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem un aizskārumiem: no spīdzināšanas, nāvessoda izpildes bez tiesas sprieduma un nogalināšanas līdz personu piespiedu pazušanai, patvaļīgiem arestiem vai apcietināšanai un sistemātiskai piespiedu darba izmantošanai.

JAUNA NODAĻA SADARBĪBAI AR MŪSU TUVĀKAJIEM PARTNERIEM

2020. gada nogalē Eiropas Savienība sāka jaunu nodaļu partnerībai ar Apvienoto Karalisti. 2020. gada 24. decembrī **ES un Apvienotā Karaliste vienojās par savstarpēji izdevīgu tirdzniecības un sadarbības nolīgumu**, kas aizsargās abu pušu kopīgās intereses un nodrošinās līdzvērtīgus konkurences apstākļus viņpus Lamanša jūras šaurumam. Nolīgums stājās spēkā 2021. gada 1. maijā. Tajā pašā laikā ES nodrošinās papildu finansiālu atbalstu no *Brexit* korekcijas rezerves tiem reģioniem un saimnieciskās darbības veidiem, kurus nolīgums skars visvairāk.

ES prioritāte vēl aizvien ir ES un Apvienotās Karalistes noslēgtā izstāšanās līguma (tostarp tā Protokola par Īriju un Ziemeļīriju) pilnīga īstenošana, kura tiek uzskatīta par priekšnoteikumu ciešai un auglīgai partnerībai uz abu nolīgumu pamata.

Gada beigās jauna lappuse tika pāršķirta arī attiecībās ar Amerikas Savienotajām Valstīm. Neilgi pēc ASV prezidenta vēlēšanām, kas notika 2020. gada novembrī, Eiropas Komisija un Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos nāca klajā ar **jaunu ES un ASV programmu globālām pārmaiņām**, lai atjaunotu transatlantisko partnerību tādā veidolā, kas ir piemērots mūsdienu globālajai videi un aptver četras savstarpēji saistītas jomas: atveseļošanos pēc Covid-19, mūsu planētas un labklājības aizsargāšanu, sadarbības uzlabošanu tehnoloģiju, tirdzniecības un standartu jomā un kopīgu darbu, lai pasauli padarītu drošāku un demokrātiskāku.

ES un ASV izveidojušas augsta līmeņa **Tirdzniecības un tehnoloģiju padomi**.

ES un ASV samitā 2021. gada 15. jūnijā (tas bija pirmais 7 gadu laikā) ES vadītāji un ASV prezidents Džo Baidens atkārtoti apliecināja lojalitāti savstarpējām transatlantiskajām attiecībām. No samita var spriest, ka jaunā transatlantiskā programma jau sniedz rezultātus: ES un Amerikas Savienotās Valstis ir izveidojušas augsta līmeņa **ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomi**, kas darbojas kā forums, kurā koordinēt pieeju galvenajiem pasaules tirdzniecības, ekonomikas un tehnoloģiju jautājumiem, un kas padziļinās transatlantiskās tirdzniecības un ekonomiskās attiecības, kuras balstās uz kopīgām demokrātiskām vērtībām. Tādējādi tiks maksimāli izvērstas tirgus virzītas transatlantiskās sadarbības iespējas, stiprināta abu pušu vadošā loma tehnoloģiju un rūpniecības jomā un paplašināta divpusējā tirdzniecība un investīcijas.

Līdztekus Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei tiks izveidots ES un ASV kopīgs dialogs par konkurences politiku tehnoloģiju jomā. Tajā tiks izstrādāta kopīga pieeja un stiprināta sadarbība tehnoloģiju nozares konkurences politikā un tās izpildes nodrošināšanā. ES un Amerikas Savienotās Valstis ir apņēmušās arī pastiprināt sadarbību, lai novērstu klimata pārmaiņu ietekmi, vides degradēšanos un bioloģiskās daudzveidības zudumu, veicinātu zaļo izaugsmi, aizsargātu okeānus un mudinātu arī pārējās lielvalstis izšķirties par vērienīgu rīcību.

ATTIECĪBAS AR ĶĪNU UN KRIEVIJU

Komisija ir izstrādājusi visaptverošu ekonomikas atbalsta plānu demokrātiskas **Baltkrievijas** nākotnei.

2020. gada beigās noslēdzās intensīvas sarunas ar Ķīnu, kuru rezultātā tika panākta vienošanās par vērienīgu un visaptverošu investīciju nolīgumu. **Ķīna**, kas ir mūsu konkurente, savā ziņā pat sāncense, vienlaikus ir arī ES partnere, ar kuru kopā risinām globālās vides problēmas un esam iesaistījušies tirdzniecībā, kas paver iespēju sasniegt 1,4 miljardus patērētāju. **Visaptverošais investīciju nolīgums** nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus Ķīnā investējušiem ES uzņēmumiem un investīciju attiecībās ar Ķīnu iestrādātu pienākumu parūpēties par ilgtspēju.

Lai nodrošinātu, ka vienotajā tirgū noteikumi visiem ir vienādi, Komisija 2021. gada maijā nāca klajā ar priekšlikumu regulai, kas kontrolētu konkurenci **kropļojošas subsīdijas** Eiropas Savienībā strādājošiem uzņēmumiem, kuras tiem piešķir ārvalstu valdības. Mums vairs nav pieņemami, ka Eiropas Savienībā strādājoši uzņēmumi, kuri ir pakļauti mūsu valsts atbalsta noteikumiem, tiek nostādīti neizdevīgākā stāvoklī salīdzinājumā ar tiem, kas gūst labumu no nekontrolēta atbalsta no citām valstīm.

Ķīnas rīcības rezultātā pirmo reizi tika piemērotas **ES sankcijas** pret Ķīnas amatpersonām, kas atbildīgas par cilvēktiesību pārkāpumiem pret uiguru tautības iedzīvotājiem.

Ir izveidots arī **augsta līmeņa vides un klimata dialogs** ar Ķīnu, atzīstot Ķīnas izšķirošo lomu un aizvien pieaugošo ieguldījumu globālajā cīņā pret klimata pārmaiņām.

Eiropas Komisija un Augstais pārstāvis 2021. gada jūnijā nāca klajā ar ieteikumiem, kā veidot jauno **ES politiku attiecībās ar Krieviju**. Mūsu ierosinātā pieeja vienlaikus paredz gan pretsparu, gan ierobežošanu, gan iesaistīšanu. Lai neproduktīvās tendences, kas pašlaik ir vērojamas šajās svarīgajās attiecībās, mainītos uz labo pusi, noteikti ir nepieciešama konstruktīva iesaistīšanās no Krievijas līderu puses. ES nesatricināmi iestājās pret cilvēktiesību pārkāpumiem un par demokrātiskajām vērtībām. ES 2021. gada martā ieviesa sankcijas pret četrām personām par viņu tiešo saistību ar Krievijas opozīcijas politiķa Alekseja Navaļnija patvaļīgo apcietināšanu, kriminālvajāšanu un notiesāšanu, ko veica Krievijas varasiestādes, kā arī par miermīlīgo protestu apspiešanu.

2021. gada maijā Komisija iepazīstināja Padomi ar visaptverošu ekonomikas atbalsta plānu 3 miljardu eiro apmērā demokrātiskas **Baltkrievijas** nākotnei. Kopš 2020. gada oktobra ES ir pakāpeniski noteikusi sankcijas pret personām un struktūrām, kas ir atbildīgas par krāpšanos prezidenta vēlēšanās 2020. gada augustā un par miermīlīgu protestētāju, opozīcijas pārstāvju un žurnālistu iebiedēšanu un pret viņiem vērstajām vardarbīgajām represijām. Pašlaik sankcijas attiecas uz 166 personām un 15 struktūrām. Tas nozīmē, ka šīm personām un struktūrām piederošie aktīvi ir iesaldēti un attiecīgajām fiziskajām personām ir aizliegts ieceļot Eiropas Savienībā.

ES arī stingri reaģēja uz *Ryanair* lidmašīnas piespiedu nosēdināšanu Minskā 23. maijā. Tā aizliedza visiem Baltkrievijas pārvadātājiem pārlidot ES gaisa telpu un piekļūt ES lidostām, kā arī pieņēma mērķtiecīgas ekonomiskās sankcijas.

SADARBĪBA AR MŪSU KAIMIŅIEM RIETUMBALKĀNOS UN VIDUSJŪRAS REĢIONĀ

Vēlreiz apliecinādama, ka Rietumbalkāni iederas Eiropas Savienībā, Komisija 2020. gada oktobrī pieņēma gada paplašināšanās paketi, kurā izklāstītas reformu prioritātes kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm. Paralēli Komisija pieņēma arī **Ekonomikas un investīciju plānu Rietumbalkāniem**, kurā paredzēts līdz 9 miljardiem eiro liels finansējums investīciju pamatiniciatīvām. Plāna un ar to saistītās zaļās programmas mērķis ir veicināt ekonomikas ilgtermiņa atveseļošanos, ko atbalsta zaļā un digitālā pārkārtošanās. Parlaments, Padome un Komisija 2021. gada 2. jūnijā panāca politisku vienošanos par Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu III, tādējādi paverot ceļu pirmspievienošanās atbalstam, kas tiks nodrošināts arī ar iepriekš minētā ekonomikas un investīciju plāna starpniecību.

Komisija un Augstais pārstāvis 2021. gada martā Eiropadomei iesniedza kopēju paziņojumu par pašreizējo stāvokli **ES un Turcijas** politiskajās, ekonomiskajās un tirdzniecības attiecībās. Eiropas Savienība attiecības ar Turciju veido, izmantojot progresīvu, samērīgu un atgriezenisku pieeju, lai uzlabotu sadarbību vairākās jomās, kurās mūsu intereses ir kopējas. Šo sadarbību var īstenot pakāpeniski – ar nosacījumu, ka Turcija turpina un pastiprina konstruktīvus centienus. Atzīstot to, cik svarīgi ir turpināt atbalstīt Sīrijas bēgļus un viņus uzņemošās kopienas Jordānijā, Libānā, Turcijā un citās reģiona daļās, Komisija 2021. gada jūnijā ierosināja turpināt nodrošināt ES finansējumu, tai skaitā 3 miljardus eiro, kuri tiks piešķirti līdz 2024. gadam pasākumu atbalstam Turcijā. Svarīga ES un Turcijas attiecību daļa joprojām ir dialogs par demokrātiju, tiesiskuma ievērošanu un sieviešu tiesībām.

Vērienīga un inovatīva **jauna programma Vidusjūras reģionam**, kas pieņemta 2021. gada 9. februārī, palīdz atjaunot un stiprināt stratēģisko partnerību starp ES un tās dienvidu kaimiņreģionu. Jaunajā programmā ir iekļauts īpašs ekonomikas un investīciju plāns, kas stimulēs ilgtermiņa sociālekonomisko atveseļošanos dienvidu kaimiņreģionā. Jaunajā ES kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentā plāna īstenošanai 2021.–2027. gadā tiks piešķirti līdz 7 miljardiem eiro, kas nākamajos desmit gados šajā reģionā varētu piesaistīt privātās un publiskās investīcijas līdz 30 miljardu eiro vērtībā.

Cieša ES partnere ir **Āfrikas Savienība**. Mēs kopā veidojam pārtikušāku, mierīgāku un ilgtspējīgāku nākotni cilvēkiem abos Vidusjūras krastos. Cīņa pret Covid-19 un nepieciešamība risināt pandēmijas ekonomisko ietekmi liek divkāršot centienus izstrādāt dažādas partnerības prioritātes ar mūsu Āfrikas partneriem, lai vienotos par kopīgu pieeju samitā ar Āfrikas Savienību, kas notiks 2022. gadā. ES un Āfrikas Savienība ir arī iecerējušas sadarboties ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

SADARBĪBA AR LĪDZĪGI DOMĀJOŠĀM DEMOKRĀTIJĀM VISĀ PASAULĒ

ES un Indijas samitā abas puses 2021. gada 8. maijā vienojās izveidot savienojamības partnerību un atsākt sarunas par līdzsvarotu, vērienīgu, visaptverošu un savstarpēji izdevīgu tirdzniecības nolīgumu, kā arī sākt sarunas par investīciju aizsardzības nolīgumu un atsevišķu nolīgumu par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm.

2021. gada 27. maija samitā tika paziņots par **ES un Japānas Zaļās alianses** izveidošanu. Tā sekoja savienojamības partnerībai, par ko tika panākta vienošanās iepriekšējā gadā. Zaļajā aliansē abas puses plāno paātrināt ekonomikas pāreju uz klimatneitrālu, apritīgu un resursefektīvu ekonomiku nākamajās desmitgadēs. Šā gada gaitā ES un Japāna vēl rīkos augsta līmeņa dialogu veselības jomā, galveno uzmanību pievēršot ilgtspējīgam finansējumam.

Pēc **ES un Kanādas samita** 14. jūnijā, kurā ES vadītāji tikās ar Kanādas premjerministru Džastinu Trudo, tika izveidota vērienīga **stratēģiskā partnerība izejvielu jomā** un augsta līmeņa dialogs veselības jomā, kas nodrošinās savstarpējus ieguvumus. Sanāksmē tika apstiprināts, ka ES un Kanādai lielā mērā ir kopīga nostāja tādu jomu svarīgākajos jautājumos kā veselība, vakcīnas, klimata politika, bioloģiskā daudzveidība, tirdzniecība, digitālie jautājumi un ārlietas.

EIROPA – GLOBĀLĀS SADARBĪBAS ROSINĀTĀJA

ES un NATO stratēģiskā partnerība turpina sniegt konkrētus rezultātus, kas rada ieguvumus eiroatlantiskajai kopienai.

Komisija un Augstais pārstāvis 2021. gada februārī nāca klajā ar stratēģiju, kuras mērķis ir stiprināt ES ieguldījumu **uz noteikumiem balstītā multilaterālismā**. Stratēģijā aicināts nostiprināt ES partnerattiecības, lai veicinātu iekļaujošu multilaterālismu, izmantojot jaunas alianses ar trešām valstīm, reģionālām un starptautiskām organizācijām un citiem dalībniekiem, piemēram, pilsoniskās sabiedrības organizācijām. 2021. gada jūnijā, notiekot ANO ģenerālsekretāra Antoniu Gutērreša vizītei Briselē (tā bija viņa pirmā vizīte pēc atkārtotas ievēlēšanas), radās iespēja izvērtēt ES un ANO partnerattiecības un pavērt ceļu abu pušu sadarbības pastiprināšanai.

2020. gada decembrī notika **NATO ģenerālsekretāra Jensa Stoltenberga** pirmā tikšanās ar komisāru kolēģiju, un tajā tika izcelta abu organizāciju vēl nepieredzēti labā sadarbība. ES un NATO stratēģiskā partnerība turpina sniegt konkrētus rezultātus, kas eiroatlantiskajai demokrātiskajai kopienai rada ieguvumus darbā daudzās jomās, starp kurām minama militārā mobilitāte, hibrīddraudi, ļaunprātīga ārvalstu iejaukšanās un kiberdrošība. Saņemot pārliecinošu atbalstu no dalībvalstīm un sabiedrotajiem, pastiprinās sadarbība tādās jomās kā noturība, jaunas un revolucionāras tehnoloģijas, kā arī klimats un aizsardzība.

Pasaulē, kur strauji pieaug krīžu ietekme un humānās palīdzības principi tiek apdraudēti biežāk nekā līdz šim, Eiropas Savienības kā humānās palīdzības sniedzējas globālā atbildība ir tik liela kā vēl nekad. 10. martā Komisija pieņēma atjauninātu **stratēģisko ES humānās palīdzības perspektīvu**, kurā izklāstīts plāns, kā pastiprināt Eiropas Savienības humanitārās darbības ietekmi pasaulē.

ES ir uzņēmusies vadošu lomu centienos stiprināt uz noteikumiem balstītu daudzpusēju tirdzniecību. Komisijas 2021. gada februāra paziņojumā "Tirdzniecības politikas pārskatīšana – atvērtai, ilgtspējīgai un pārliecinošai tirdzniecības politikai" ir paredzēts izveidot jaunu globālās pārvaldības sistēmu un attīstīt abpusēji izdevīgas divpusējās attiecības, vienlaikus aizsargājot ES no negodīgas un ļaunprātīgas prakses. Tajā izklāstīts, kāda ir Komisijas pieeja **Pasaules Tirdzniecības organizācijas reformai**, lai uzlabotu tās galvenās funkcijas: strīdu izšķiršanu, noteikumu izstrādi un uzraudzību.

Pasaules Tirdzniecības organizācijai bija būtiska nozīme, lai saglabātu globālo piegādes ķēžu atvērtību Covid-19 krīzes laikā un bruģētu ceļu vienlīdzīgai piekļuvei vakcīnām un ārstēšanai. ES uzņēmās vadību, ierosinot tirdzniecības un veselības iniciatīvu, kurā galvenā uzmanība pievērsta tirdzniecības atvieglošanai, eksporta ierobežojumu atcelšanai un intelektuālā īpašuma sistēmas potenciāla izvēršanai, lai dalītos ar vakcīnām un ārstniecības līdzekļiem.

Pēc tam, kad 2020. gada jūlijā tika iecelts pirmais **galvenais tirdzniecības nolīgumu izpildes uzraugs**, Komisija arvien vairāk ir pievērsusies ES tirdzniecības nolīgumu īstenošanai un izpildei. Grozītie izpildes noteikumi stājās spēkā 2021. gada februārī, pilnvarojot ES aizsargāt savas tirdzniecības intereses Pasaules Tirdzniecības organizācijā.

Eiropas Komisija 2021. gada 19. janvārī nāca klajā ar **jaunu stratēģiju, lai** turpmākajos gados **veicinātu** ES ekonomikas un finanšu sistēmas **atvērtību, stiprumu un noturību**. Stratēģijas mērķis ir dot Eiropai iespēju uzņemties vadošo lomu pasaules ekonomikas pārvaldībā, vienlaikus aizsargājot ES no negodīgas un ļaunprātīgas prakses.

No 2021. gada 11. līdz 13. jūnijam Komisijas priekšsēdētāja fon der Leiena un Eiropadomes priekšsēdētājs Šarls Mišels pārstāvēja Eiropas Savienību **G7 līderu samitā** Kārbisbejā, Apvienotajā Karalistē. Samitā līderi vienojās par turpmākajām saistībām attiecībā uz dalīšanos ar vakcīnām, klimatfinansējumu, konkrēta progresa panākšanu virzībā uz globālu risinājumu nodokļu uzlikšanai digitālajā ekonomikā un Pasaules Tirdzniecības organizācijas reformu. ES palielināja savu atbalstu globālajai partnerībai izglītības jomā 2021.–2027. gadā līdz 700 miljoniem eiro.

ES ir uzņēmusies vadošu lomu centienos stiprināt uz **noteikumiem balstītu daudzpusēju tirdzniecību**.

5. KOPĀ VEIDOJAM EIROPAS NĀKOTNI

Pilsoņu iespējas uzzināt, ar ko tiekas lēmumu pieņēmēji un kas mēģina ietekmēt jaunos tiesību aktus un politiku, ir Eiropas demokrātijas ķīla. 2021. gada 20. maijā Komisija ar Eiropas Parlamentu un Padomi parakstīja jauno iestāžu nolīgumu par obligātu Pārredzamības reģistru. Nolīgums, kas stājās spēkā 2021. gada 1. jūlijā, paplašināja **Pārredzamības reģistra** darbības jomu, un tajā noteiktie principi un noteikumi rada koordinētu pieeju pārredzamai un ētiskai interešu pārstāvībai ES līmenī, veidojot kopīgu pārredzamības kultūru un vienlaikus ņemot vērā arī parakstītāju iestāžu attiecīgo specifiku.

Eiropas atveseļošanas labad svarīgāk nekā jebkad ir izstrādāt ES tiesību aktus pēc iespējas efektīvāk un vienlaikus tos labāk pielāgot nākotnes vajadzībām. Tādēļ Komisija 2021. gada aprīlī izvirzīja priekšlikumu modernizēt un racionalizēt ES likumdošanas procesu. Kā liecina Komisijas pieņemtais **paziņojums par labāku regulējumu**, tās pieeja likumdošanai arī turpmāk būs maksimāli iekļaujoša, lai nodrošinātu, ka iniciatīvas atbilst paredzētajam mērķim un uzlabo iedzīvotāju un uzņēmumu ikdienas dzīves kvalitāti.

Konference par Eiropas nākotni ir inovatīvs risinājums līdzdalības un apspriešanās demokrātijas jomā. Tā bija iecerēta kā atbilde no iedzīvotāju puses izskanējušajiem aicinājumiem nodrošināt viņiem lielāku teikšanu par to, ko dara ES un kā tā darbojas viņu labā. Tā ļauj iegūt pārskatu par to, kas ir svarīgi ES iedzīvotājiem. Konference piedāvā jaunus risinājumus, kā ES iedzīvotāji var piedalīties apspriedēs un iegūt lielāku ietekmi ES turpmāko prioritāšu noteikšanā. Tās durvis ir atvērtas Eiropas Savienības iedzīvotājiem no visām četrām debespusēm un visdažādākajiem sabiedrības slāņiem, īpaši jauniešiem. Tā ir "klusējošā vairākuma" iespēja sadarboties ar ES.

10. martā parakstītajā kopīgajā deklarācijā konferences kopīgā prezidentūra, ko veido Eiropas Parlamenta un Komisijas priekšsēdētāji un ES Padomes rotējošās prezidentvalsts galva, apņēmās konferencē iegūtos secinājumus iestrādāt turpmākajā politikā.

Konferences darbība sākās 19. aprīlī, kad valde, kuras sastāvā ir triju iestāžu pārstāvji, atklāja konferences **digitālo platformu**, kas ir pieejama ES 24 oficiālajās valodās. Pēc tam Eiropas dienā notika konferences atklāšanas pasākums Eiropas Parlamentā Strasbūrā. Konferences norisē neaizvietojama ir tās digitālā platforma, kuras mērogs, interaktivitāte un daudzvalodība ir visaugstākajā līmenī. Tajā ir apkopoti visi konferences gaitā saņemtie ieguldījumi, tai skaitā no ES iedzīvotāju diskusiju grupām un konferences plenārsēdēm.

Pirmais ES pilsoņu pasākums notika 17. jūnijā Portugālē, un atklāšanas plenārsēde – 19. jūnijā Strasbūrā. Tagad ar ES vēl nebijušā veidā var sadarboties visu gadagājumu iedzīvotāji no visdažādākajiem sabiedrības slāņiem. Kā sacīja Komisijas priekšsēdētāja fon der Leiena 2020. gada runā par stāvokli Savienībā: "Nākotne būs tāda, kādu to veidosim. Un Eiropa būs tāda, kādu to gribam redzēt."

©Juliane Liebermann on Unsplash

STĀVOKLIS SAVIENĪBĀ

HRONOLOĢIJA

SEPTEMBRIS

2020. GADS

18.09.

Savienība, kurā valda līdztiesība: Komisija nāk klajā ar ES pirmo rasisma apkarošanas rīcības plānu.

23.09.

Jaunajā Migrācijas un patvēruma paktā ir paredzētas uzlabotas un ātrākas procedūras visā patvēruma un migrācijas sistēmā un ir līdzsvaroti taisnīga atbildības sadalījuma un solidaritātes principi.

24.09.

Eiropas Komisija pieņem digitālās finanšu darbības paketi, kurā ietilpst digitālā finansējuma stratēģija un tiesību aktu priekšlikumi par kriptoaktīviem un digitālās darbības noturību. Tās mērķis ir konkurētspējīga ES finanšu nozare, kas nodrošina patērētājiem piekļuvi inovatīviem finanšu produktiem, vienlaikus parūpējoties par patērētāju aizsardzību un finanšu stabilitāti.

OKTOBRIS

2020. GADS

6.10.

Pieņemts **visaptverošs ekonomikas un investīciju plāns**, kas stimulēs Rietumbalkānu ilgtermiņa atveseļošanos un sekmēs reģionālo integrāciju.

7.10.

Komisija pieņem jaunu **10 gadu plānu romu atbalstam ES**.

8.10.

Komisija apstiprināja līgumu ar farmācijas uzņēmumu *Janssen Pharmaceutica NV*, uz kura pamata ES valstis iepirks vakcīnas 200 miljoniem cilvēku un iegūs iespēju iegādāties vakcīnas vēl 200 miljoniem cilvēku. Komisija jau 14. augustā bija panākusi pirmo vienošanos ar farmācijas uzņēmumu *AstraZeneca*. Uz tās pamata tika iepirkti 300 miljoni vakcīnas devu ar iespēju ES dalībvalstu vārdā iegādāties vēl 100 miljonus devu.

14.10.

Eiropas zaļais kurss: Komisija pieņem **jaunu ķimikāliju stratēģiju** ceļam uz vidi bez toksīniem.

21.10.

Komisija ES instrumenta *SURE* ietvaros emitē **pirmās sociālās obligācijas par 17 miljardiem eiro**, lai palīdzētu aizsargāt un saglabāt darbvietas.

27.10.

Spānijai, Itālijai un Polijai tiek izmaksāti 17 miljardi eiro – pirmais finansiālā atbalsta maksājums dalībvalstīm no instrumenta *SURE*. Līdz šim atbalstu no *SURE* ir izmantojuši līdz 30 miljoniem darba ņēmēju un 2,5 miljoniem uzņēmumu. ES jau ir piešķīrusi aptuveni 90 miljardus eiro 19 dalībvalstīm.

28.10.

Komisija ierosina ES direktīvu, lai nodrošinātu, ka darba ņēmēji Savienībā tiek aizsargāti ar adekvātu minimālo algu, kas nodrošina pienācīgu iztiku neatkarīgi no darba vietas.

NOVEMBRIS

2020. GADS

11.11.

Sāk darboties **jaunā Patērētāju tiesību aizsardzības programma**, kas ES patērētājiem dos iespēju aktīvi iesaistīties zaļās un digitālās pārkārtošanās norisē.

11.11.

Sperti pirmie soļi ceļā uz **Eiropas veselības savienību**, kas nodrošinās labāku sagatavotību un reakciju gan uz pašreizējo krīzi, gan turpmākajām krīzēm veselības jomā.

11.11.

Komisija apstiprina līgumu ar farmācijas uzņēmumiem *BioNTech* un *Pfizer*, kas paredz sākotnējo 200 miljonu vakcīnas devu iegādi visu ES dalībvalstu vārdā, kā arī iespēju pieprasīt vēl līdz 100 miljoniem devu.

12.11.

Komisija iepazīstina ar pirmo **ES LGBTIK līdztiesības stratēģiju**.

25.11.

Komisija apstiprina līgumu ar farmācijas uzņēmumu *Moderna*, kas paredz sākotnējo 80 miljonu devu iegādi visu ES dalībvalstu vārdā, kā arī iespēju pieprasīt vēl līdz 80 miljoniem devu.

25.11.

Iesniegts **Dzimumu līdztiesības rīcības plāns**, lai veicinātu dzimumu līdztiesību un nodrošinātu pilnvērtīgas iespējas sievietēm, izmantojot visus ES ārējās darbības aspektus.

DECEMBRIS

2020. GADS

2.12.

ES un ASV attiecības: ES ierosina jaunu, tālejošu transatlantisko programmu globālai sadarbībai.

3.12.

Komisija nāk klajā ar **Eiropas demokrātijas rīcības plānu**, lai pavērtu iespējas iedzīvotājiem un nostiprinātu demokrātisko sistēmu noturību visā ES.

10.12.

Eiropas zaļais kurss: iesniegts priekšlikums **regulai par ilgtspējīgiem akumulatoriem** klimatneitrālā aprites ekonomikā.

15.12.

Digitālo pakalpojumu tiesību akts un Digitālo tirgu tiesību akts: ierosināta vērienīga digitālās telpas reforma, kā arī visaptverošs jaunu noteikumu kopums attiecībā uz visiem digitālajiem pakalpojumiem.

17.12.

Padome pieņem ES **ilgtermiņa budžetu 2021.–2027. gadam**, kura apmērs ir 1,211 triljoni eiro faktiskajās cenās.

21.12.

Komisija apstiprina **pirmo drošo un iedarbīgo vakcīnu pret Covid-19**.

24.12.

Pēc intensīvām sarunām Komisija noslēdz **nolīgumu ar Apvienoto Karalisti** par tās turpmākajām attiecībām ar ES.

27.12.

Pret Covid-19 ir vakcinēti pirmie Eiropas iedzīvotāji.

JANVĀRIS

2021. GADS

6.01.

Atļauju saņem **otrā drošā un efektīvā vakcīna pret Covid-19**.

18.01.

Komisija sāk izstrādāt iniciatīvu **"Jaunais Eiropas *Bauhaus*"**, kuras mērķis ir apvienot dizainu, ilgtspēju un investīcijas, lai palīdzētu īstenot Eiropas zaļo kursu.

29.01.

Komisija apstiprina **trešo drošo un iedarbīgo vakcīnu pret Covid-19**.

29.01.

Komisija ievieš **Covid-19 vakcīnu eksporta pārredzamības un atļauju piešķiršanas mehānismu**.

FEBRUĀRIS

2021. GADS

9.02.

ES ierosina **jaunu programmu Vidusjūras reģionam**, lai stiprinātu stratēģisko partnerību ar partneriem dienvidu kaimiņreģionā.

10.02.

Eiropas Parlaments apstiprina **politisko vienošanos par Atveseļošanas un noturības mehānismu** – *NextGenerationEU* galveno instrumentu.

© Unsplash - Zac Wolff

© Flickr - UNclimatechange

17.02.

Lai sagatavotu Eiropu jaunu vīrusa variantu radītajam apdraudējumam, Komisija ierosina jaunu bioaizsardzības sagatavotības plānu – ***HERA* inkubatoru**.

17.02.

Publiskota jauna stratēģija, kas stiprinās **ES ieguldījumu uz noteikumiem balstītā multilaterālismā**.

18.02.

Komisija nāk klajā ar atvērtu, ilgtspējīgu un pārliecinošu **ES tirdzniecības politiku** turpmākajiem gadiem.

19.02.

G7 samitā Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena paziņo, ka **ES divkāršo ES ieguldījumu *COVAX*** – pasaules mēroga vispārējas vakcīnu pieejamības mehānismā – no 500 miljoniem eiro līdz 1 miljardam eiro.

MARTS
2021. GADS

3.03.

Savienība, kurā valda līdztiesība: Komisija iepazīstina ar savu 2021.–2030. gada stratēģiju par personu ar invaliditāti tiesībām, lai nodrošinātu viņu pilnvērtīgu līdzdalību sabiedrībā.

4.03.

Darba samaksas pārredzamība: Komisija nāk klajā ar priekšlikumu par darba samaksas pārredzamību, kas nodrošinās, ka sievietes un vīrieši ES par vienādu darbu saņem vienādu samaksu.

9.03.

Eiropas digitālā desmitgade: Komisija nosprauž kursu, kas ļaus līdz 2030. gadam izveidot digitālajā jomā spēcīgu Eiropu.

4.03.

Eiropas Sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā ir formulēts mērķis izveidot spēcīgu sociālo Eiropu.

10.03.

Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs Dāvids Sasoli, Portugāles premjerministrs Antoniu Košta, kurš pārstāv Padomes prezidentvalsti, un Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena paraksta **kopīgo deklarāciju par konferenci par Eiropas nākotni**.

11.03.

Izmantošanai ES ir apstiprināta **ceturtā drošā un efektīvā Covid-19 vakcīna**.

17.03.

Komisija ierosina izveidot **digitālu sertifikātu**, kas Covid-19 pandēmijas laikā atvieglotu drošu un brīvu pārvietošanos ES.

18.03.

Ir izveidota **Eiropas Inovācij padome**, kas palīdzēs zinātniskās idejas pārvērst revolucionārās inovācijās.

24.03.

ES piesaka jaunu, visaptverošu politikas satvaru, lai nodrošinātu visu **bērnu tiesību aizsardzību**, un ierosina izveidot Eiropas Garantiju bērniem.

25.03.

Eiropas zaļais kurss: Komisija iepazīstina ar pasākumiem **bioloģiskās ražošanas atbalstam**.

APRĪLIS

2021. GADS

14.04.

Lai sagrautu noziedzīgo grupējumu pārrobežu ekonomiskās shēmas, Komisija nāk klajā ar **ES Organizētās noziedzības novēršanas stratēģiju**, kā arī jaunu **stratēģiju cilvēku tirdzniecības apkarošanai**, kuras mērķis ir palīdzēt novērst noziedzību, saukt pie atbildības cilvēku tirgotājus un atbalstīt cietušos.

15.04.

Jaunajā partnerības nolīgumā starp ES un Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstu organizācijas locekļiem tiek noteikts satvars politiskajai, ekonomiskajai un dažādās nozarēs notiekošai sadarbībai nākamajos 20 gados.

21.04.

Komisija ierosina jaunus noteikumus un pasākumus, lai sekmētu **izcilību un uzticēšanos mākslīgajam intelektam**, – to mērķis ir panākt, lai ES kļūtu par globālu uzticama mākslīgā intelekta centru.

21.04.

Ilgtspējīgs finansējums un ES taksonomija: Komisija rīkojas, lai līdzekļus novirzītu ilgtspējīgām darbībām.

© bornitura - Fotolia

MAIJS
2021. GADS

5.05.

Atjaunināta **ES Industriālā stratēģija**, tādējādi nodrošinot, ka Eiropas industriālie plāni atbilst jaunajiem apstākļiem, kas radušies pēc Covid-19 krīzes, un palīdz pāriet uz ilgtspējīgāku, digitālāku, noturīgāku un pasaules līmenī konkurētspējīgāku ekonomiku.

7.–8.05.

ES iestādes, Eiropas sociālie partneri un pilsoniskās sabiedrības organizācijas **Portu sociālajā samitā** apņemas darīt visu iespējamo, lai izveidotu iekļaujošāku un sociālāku Eiropu.

8.05.

ES un Indijas līderu sanāksmē Portu un ar to saistītā videokonferencē ES un Indija noslēdz visaptverošu savienojamības partnerību, apstiprinot gribu sadarboties, lai atbalstītu noturīgu un ilgtspējīgu savienojamību gan Indijā, gan trešās valstīs un reģionos.

9.05.

2021. gada Eiropas dienā Strasbūrā notiek konferences par Eiropas nākotni atklāšanas pasākums.

12.05.

Lai virzītu ES uz 2050. gada mērķi "veselīga planēta veselīgiem cilvēkiem", Komisija pieņem **ES Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plānu**.

15.05.

Samitā par Āfrikas valstu ekonomikas finansēšanu Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena nāk klajā ar "Eiropas komandas" iniciatīvu par atbalstu Āfrikas ekonomikas atveseļošanai pēc Covid-19 pandēmijas.

17.05.

Eiropas zaļais kurss: Komisija ierosina **ilgtspējīgu zilo ekonomiku** ES nozarēs, kas saistītas ar okeāniem, jūrām un piekrasti.

18.05.

Lai veicinātu stabilu, efektīvu un taisnīgu uzņēmējdarbības nodokļu sistēmu ES, ir pieņemts **paziņojums par uzņēmējdarbības nodokļiem 21. gadsimtā**.

© Portugāles prezidentūra Eiropas Savienības Padomē 2021. gadā – *Pedro Sá da Bandeira*

20.05.

Komisija paraksta **trešo līgumu ar farmācijas uzņēmumiem *BioNTech* un *Pfizer***, visu ES dalībvalstu vārdā papildus rezervējot 1,8 miljardus vakcīnas devu no 2021. gada beigām līdz 2023. gadam.

20.05.

ES dalībvalstis vienojas ES teritorijā **ielaist vakcinētus ceļotājus no ārpussavienības valstīm**.

21.05.

Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena paziņo par **"Eiropas komandas" 1 miljardu eiro vērto iniciatīvu** par vakcīnu, zāļu un veselības aprūpes tehnoloģiju ražošanu un pieejamību Āfrikā.

21.05.

Globālajā veselības samitā, ko kopīgi rīko Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena un Itālijas premjerministrs Mario Dragi, G20 valstu vadītāji apņemas rīkoties, lai it visur panāktu Covid-19 krīzes ātrāku beigšanos un labāk sagatavotos turpmākām pandēmijām.

25.05.

12 dalībvalstīm tiek izmaksāts 14,1 miljards eiro – septītais finansiālā atbalsta maksājums no instrumenta *SURE*.

26.05.

Komisija nāk klajā ar norādījumiem, kā stiprināt **Prakses kodeksu dezinformācijas jomā**, kas ir pirmais šāda veida rīks pasaulē.

28.05.

Komisija piedāvā ekonomikas atbalsta plānu 3 miljardu eiro apmērā demokrātiskas **Baltkrievijas** nākotnei.

31.05.

Pašu resursu lēmumu ratificē visas dalībvalstis; tas ļauj Komisijai sākt aizņemties līdzekļus atveseļošanas finansēšanai *NextGenerationEU* ietvaros.

JŪNIJS

2021. GADS

1.06.

Izveidota Eiropas Prokuratūra – jauna nodaļa pārrobežu noziedzības apkarošanā.

2.06.

Komisija nāk klajā ar jaunu stratēģiju, kā padarīt spēcīgāku un noturīgāku pasaulē lielāko brīvās ceļošanas zonu – **Šengenas zonu**.

3.06.

Komisija ierosina satvaru **uzticamai un drošai Eiropas digitālajai identitātei**, kas būs pieejama visiem ES pilsoņiem, iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

15.06.

Samitā Briselē **ES un ASV vadītāji** apņemas pielikt punktu Covid-19 pandēmijai un virzīt globālo atveseļošanos.

JŪLIJS

2021. GADS

6.07.

Turpinot vērienīgu ieceru īstenošanu ilgtspējīga finansējuma jomā, Komisija pieņem priekšlikumu par Eiropas zaļo obligāciju standartu. Tas būs kvalitatīvs brīvprātīgs standarts obligācijām, ar kurām finansē ilgtspējīgas investīcijas.

14.07.

Komisija pieņem tiesību aktu priekšlikumu paketi, ar ko ES klimata, enerģētikas, zemes izmantošanas, transporta un nodokļu politiku pielāgo tā, lai **līdz 2030. gadam** samazinātu siltumnīcefekta gāzu neto emisijas **vismaz par 55 %** salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni.

16.07.

Jaunās **ES meža stratēģijas** mērķis ir gādāt, lai meži būtu veselīgi un noturīgi, jo tas būtiski veicina bioloģisko daudzveidību un klimata mērķu sasniegšanu.

20.07.

2021. gada ES ziņojums par tiesiskumu: dalībvalstīs ir vērojamas pozitīvas norises, taču ir iemesls arī nopietnām bažām.

20.07.

Finanšu noziegumu apkarošana: Komisija pārstrādājusi noteikumus par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu.

AUGUSTS

2021

25.08.

Kopš 2020. gada decembra visā ES ir izlietoti 522,4 miljoni vakcīnas devu, pilnībā vakcinēti ir vairāk nekā 250 miljoni ES iedzīvotāju.

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs